

2 0 1 6

2 0 1 7

2 0 1 8

2 0 1 9

MEERJARENBEGRADING 2016-2019

UW WATERSCHAP

2 0 1 6

2 0 1 7

2 0 1 8

2 0 1 9

MEERJARENBEGRADING 2016-2019

UW WATERSCHAP

INHOUDSOPGAVE

1	TOEKOMSTGERICHT EN IN VERBINDING	5
<hr/>		
DEEL 1		9
<hr/>		
2	PROGRAMMABEGROTING	11
<hr/>		
3	PROGRAMMA ALGEMEEN	15
<hr/>		
3.1	Wat willen we bereiken?	15
3.2	Wat gaan we daarvoor doen?	16
3.3	Wat mag het kosten?	23
4	PROGRAMMA WATERVEILIGHEID	27
<hr/>		
4.1	Wat willen we bereiken?	27
4.2	Wat gaan we daarvoor doen?	27
4.3	Wat mag het kosten?	31
5	PROGRAMMA VOLDOENDE WATER	33
<hr/>		
5.1	Wat willen we bereiken?	33
5.2	Wat gaan we daarvoor doen?	34
5.3	Wat mag het kosten?	39
6	PROGRAMMA SCHOON WATER	43
<hr/>		
6.1	Wat willen we bereiken?	43
6.2	Wat gaan we daarvoor doen?	44
6.3	Wat mag het kosten?	51
7	DEKKINGSMIDDELEN PER TAAK EN POST ONVOORZIEN	55
<hr/>		

---

8 VERPLICHTE PARAGRAFEN 59

8.1	Bedrijfsvoering	59
8.2	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	62
8.3	Uitgangspunten en normen	62
8.4	Incidentele baten en lasten	63
8.5	Kostentoerekening	63
8.6	Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	64
8.7	Waterschapsbelastingen	64
8.8	Weerstandsvermogen	68
8.9	Financiering	69
8.10	Verbonden partijen	70
8.11	EMU-saldo	72

---

9 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENSOORT 76

---

10 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR BBP BELEIDSVELD 77

---

11 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENDRAGER 78

---

1. TOEKOMSTGERICHT EN IN VERBINDING

Een nieuw bestuur, een nieuw bestuursprogramma “Duurzaam, verbonden; bekend en vertrouwd” en een nieuw WaterBeheerPlan. Elementen die samen de Meerjarenbegroting 2016-2019 vormen en de routekaart voor de komende periode beschrijven. Een routekaart die loopt langs verschillende paden en samen komt in de verbinding die wij als waterschap hebben met de samenleving, onze partners en ontwikkelingen om ons heen.

Dienstverlenend en meedenkend

De samenleving steekt anders in elkaar dan tien jaar geleden; ze is mondiger geworden en wil weten wat het nut en de meerwaarde is van overheidsorganen. We zien een verschuiving van een klassieke overheidsinstantie naar een dienstverlenende en meedenkende partner. Het waterschap doet daar volop in mee. Openheid en transparantie over het handelen zijn hierbij van groot belang, zodat de samenleving inzicht heeft in de bedoelingen van het waterschap.

Dit vraagt een nieuwe visie op hoe we relaties aangaan met onze inwoners en partners. We willen daarbij een brug slaan tussen de samenleving en het waterschap. We vergroten de zichtbaarheid van het werk en het waterbewustzijn in de samenleving, zodat inwoners weten welke verantwoordelijkheid het waterschap heeft, maar ook welke zij zelf hebben. Het vraagt ook van ons dat we kritisch kijken naar de regels die we hebben en hoe we deze terug kunnen brengen naar de kern. Versimpeling en het effect dat we willen bereiken met beleid zijn hierbij leidend. De invoering van de nieuwe Omgevingswet ondersteunt dit proces door vereenvoudiging van wet- en regelgeving en het onderbrengen in één wet. Het project Oosterwold is een mooi voorbeeld van de nieuwe rol als dienstverlenende en meedenkende partner. De toekomstige bewoners hebben een grote mate van vrijheid en de overheid treedt meer op als regisseur en meedenker in plaats van vergunningverlener en toezichthouder.

Samen naar resultaat

Samenwerking is nodig om in de huidige tijd voortgang te kunnen behalen of efficiëntie te kunnen bereiken. Samenwerking is niet meer iets wat je erbij doet, maar het wordt onderdeel van de going concern van de organisatie. Waterschap Zuiderzeeland werkt op veel gebieden samen met collega-waterschappen of mede-overheden. Ook op het gebied van innovatie worden stappen gezet om buiten de publieke sector samen te werken; een ontwikkeling die we in de toekomst steeds meer zullen zien, juist om innovatie en duurzaamheid te kunnen bereiken.

In 2016 zijn we, net als in 2015, voorzitter van Waterkracht. Binnen deze samenwerking worden gestaag resultaten geboekt en de voordelen worden ook steeds zichtbaarder. Ook binnen de afvalwaterketen werken we samen met gemeenten om te komen tot besparingen. De doelstelling die we afgesproken hebben voor de besparing in de afvalwaterketen lijken we te gaan halen. Ook kijken we, samen met partners, naar innovatie binnen de afvalwaterketen, waarbij de uitdaging ligt in het nuttig kunnen (her)gebruiken van de stoffen die we uit het afvalwater halen.

Duurzame blik op de toekomst

Continue aandacht gaat uit naar duurzaamheid en innovatie. De samenleving vraagt van ons om niet enkel te kijken naar het heden, maar ook te zorgen voor een leefbare omgeving in de toekomst. De impact van onze werkzaamheden op het milieu moet beperkt worden, maar ook andere facetten van duurzaamheid worden meegenomen om de toekomstbestendigheid van ons waterschap te borgen.

Het inspireert ons om na te denken over nieuwe manieren van werken, om te innoveren in technieken die we gebruiken. Door te innoveren bereiken we niet enkel resultaten op het gebied van duurzaamheid, maar ook op het gebied van efficiëntie en effectiviteit kunnen we stappen zetten.

Een kenmerkend voorbeeld van duurzaamheid en innovatie is het project Energie en Gemalen, waarbij gekeken wordt naar maatregelen om te komen tot energiebesparing in de bemalingstaak van het waterschap. Een recente stimulans op het gebied van duurzaamheid en innovatie is het ontwikkelen van een masterplan Duurzame Energie om te komen tot energiedoelen voor het totale werkveld van Waterschap Zuiderzeeland en het instellen van een bestemmingsreserve Duurzame Energie om mogelijkheden voor het realiseren van energiedoelen te verkennen.

Netwerkende organisatie

Niet alleen de samenleving maakt dat we meer samenwerken, bijvoorbeeld via netwerken. Ook binnen de organisatie vraagt ons werk om multidisciplinair en in wisselende samenstelling taken en projecten op te pakken. De organisatie wordt meer een netwerkorganisatie, waarbij tijd- en plaatsafhankelijk samengewerkt kan worden. Dit draagt bij aan duurzame inzetbaarheid van medewerkers, maar ook aan een efficiëntere organisatie, waarin makkelijker informatie uitgewisseld wordt en lijnen kort en informeel zijn. In het traject Samen Beter Werken zetten we de komende tijd verdere stappen naar een andere manier van werken, waarbij het gaat om samenwerking, duurzaamheid en efficiëntie in bedrijfsvoering. Door de faciliteiten die geboden worden, kunnen we snel en flexibel inhaken op ontwikkelingen en zijn we verbonden met de samenleving en met elkaar.

Financiële scherpheid en in control

Het waterschap heeft een financieel gezonde positie. We zijn in control waar het gaat om de uitvoering van de begroting en we zijn scherp op kansen om de lasten te verlagen. Een voorbeeld hiervan is de recente herstructurering van leningen, waardoor de rentelasten voor de komende jaren lager zijn geworden. Dit draagt bij aan het kunnen vasthouden van de ambitie van een gematigde lastenontwikkeling. Ook in de afgelopen jaren heeft het waterschap dit weten te bereiken.

De economische ontwikkelingen en de voorspellingen voor de komende tijd hierover zien er gunstig uit. De economie groeit, de koopkracht neemt toe en ook de huizenmarkt lijkt zich te herstellen. Op alle vlakken zien we dat het beter gaat met de economie dan in de afgelopen jaren. Deze ontwikkelingen hebben een gunstig effect op de mogelijkheid om de lastenontwikkeling beperkt te houden. Door het scherpe begrotingsbeleid en de economische situatie is het zelfs mogelijk om de gemiddelde lastendrukstijging in 2016 op nul te houden.

Missie en visie

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor veiligheid, voldoende en schoon water in zijn beheergebied. Dit kunnen we niet alleen en daarom zijn we gericht op samenwerking. Kernwoorden daarbij zijn innovatie, empathie, maatschappelijk verantwoord, kostenbewust en doelmatig. Betrokken, professionele medewerkers en bestuurders vormen de basis van het waterschap.

Waterschap Zuiderzeeland is een maatschappelijke organisatie die dicht bij de burger staat. Anders dan gemeenten en provincies is het waterschap een functionele democratie: het heeft een afgebakende taak, namelijk het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheer in provincie Flevoland. Inwoners van het beheergebied weten dat Waterschap Zuiderzeeland zorg draagt voor hun bescherming tegen water(overlast). Maar Waterschap Zuiderzeeland is ook verantwoordelijk voor voldoende water. Water dat bovendien van goede kwaliteit moet zijn.

Waterschap Zuiderzeeland beschikt over voldoende kennis en ervaring om de hiervoor benodigde werkzaamheden op een professionele wijze te verrichten. Uitgangspunt daarbij is dat de werkzaamheden worden uitgevoerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Het waterschap zoekt daarbij naar oplossingen met de hoogste maatschappelijke waarde. Waterschap Zuiderzeeland is doorlopend op zoek naar mogelijkheden om de werkzaamheden zo effectief mogelijk uit te voeren. Innovaties spelen daarbij een belangrijke rol. Zuiderzeeland wil voorop lopen als het gaat om het zoeken naar andere, goedkopere, milieuvriendelijkere of efficiëntere maatregelen om het waterbeheer naar een hoger peil te tillen.

Het waterschap beheert een uniek en relatief jong gebied dat een grote ontwikkeldynamiek met zich meebrengt. Dit stelt het waterschap voor de uitdaging om evenwicht te vinden tussen het mede mogelijk maken van ontwikkelingen en om ervoor te waken dat het systeem efficiënt te beheren blijft. Waterbeheer vraagt om meer dan kennis van keringen en peilen. Het vraagt om doorlopend anticiperen, om het bewust durven nemen van risico's en deze te beheersen, om standpunten durven in te nemen, om op het oog minder logische keuzes te maken, om te durven te investeren, om maatschappelijke verantwoordelijkheid te tonen, om nee te durven zeggen.

Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van de ontwikkelingen die op het waterschap afkomen en speelt daar op een professionele manier op in. Klimaatverandering, zee- en meerspiegelstijging en ruimtelijke ontwikkelingen krijgen de volle aandacht. Door in het beleid daarop te anticiperen, laat Waterschap Zuiderzeeland ook voor de lange termijn zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid zien. Binnen de mogelijkheden wordt doorlopend gezocht naar vernieuwende, creatieve en kosteneffectieve oplossingen. Daarbij worden ook oplossingen gezocht buiten de bestaande kaders.

Verantwoordelijk voor het waterbeheer ben je niet alleen, dat ben je in nauwe samenwerking met je partners binnen en buiten je beheergebied. Daarbij respecteer je elkaars belangen. Om dat goed te kunnen doen, is het noodzakelijk dat je je partners kent, dat je weet wat ze bezighoudt, dat je hun wensen en behoeften kent en dat je weet wat er speelt. Wederzijds respect vormt de basis voor een goede samenwerking. Waterschap Zuiderzeeland staat midden in de maatschappij, is zich bewust van zijn omgeving en heeft oog voor zijn omgeving en de dynamiek die Flevoland eigen is. Het waterschap werkt doelgericht samen en laat zien dé instantie te zijn op het gebied van goed en effectief waterbeheer. Het belang van water staat voorop in het handelen van Waterschap Zuiderzeeland.

DEEL 1

DE PROGRAMMA'S

2. PROGRAMMABEGROTING

Indeling programma's

Sinds 2009 heeft Waterschap Zuiderzeeland een programmabegroting. Dit is een gevolg van de invoering van de gewijzigde Waterschapswet per 1 januari 2009. In deze meerjarenbegroting zijn vier programma's opgenomen:

1. Algemeen
2. Waterveiligheid
3. Voldoende water
4. Schoon water

De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategische beleid uit het Waterbeheerplan 3 (WBP3) en de diverse beleidsplannen die de Algemene Vergadering heeft vastgesteld. Het programma Algemeen is dit jaar voor het eerst toegevoegd en omvat een drietal onderdelen: functionele overheid, organisatie en omgeving en de bedrijfsvoering. De programmabegroting geeft hiermee een overzicht van het actuele beleid. Op basis van dit overzicht maakt de Algemene Vergadering in deze begroting een integrale afweging van doelen, beleid en middeleninzet. De programmabegroting is de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen voor de komende vier jaar. De eerste jaarschijf uit de meerjarenbegroting is de jaarbegroting 2016.

Opzet programma's

De programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel van het programma gaat in op de vraag: Wat willen we bereiken? In dit onderdeel worden de doelstellingen beschreven. Het tweede deel –Wat gaan we daarvoor doen?– bespreekt de ontwikkelingen die voor het realiseren van de doelstellingen van belang zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel –Wat mag het kosten?– geeft de netto lasten van het programma weer.

Het college heeft het bestuursprogramma "Duurzaam verbonden; bekend en vertrouwd" uitgewerkt. Deze uitwerking heeft zijn beslag gekregen in deze begroting, onder andere in de vertaling naar doelen en maatregelen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Per programma worden de betreffende netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden bekostigd uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen worden in het overzicht algemene dekkingsmiddelen gegeven.

Paragrafen

Vanaf 2009 schrijft de wetgeving een twaalfstal paragrafen als verplicht voor. Deze paragrafen zijn in deze begroting opgenomen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's. De paragrafen zijn in deel 2 van deze programmabegroting opgenomen. Het grootste deel van de inhoud die in eerdere

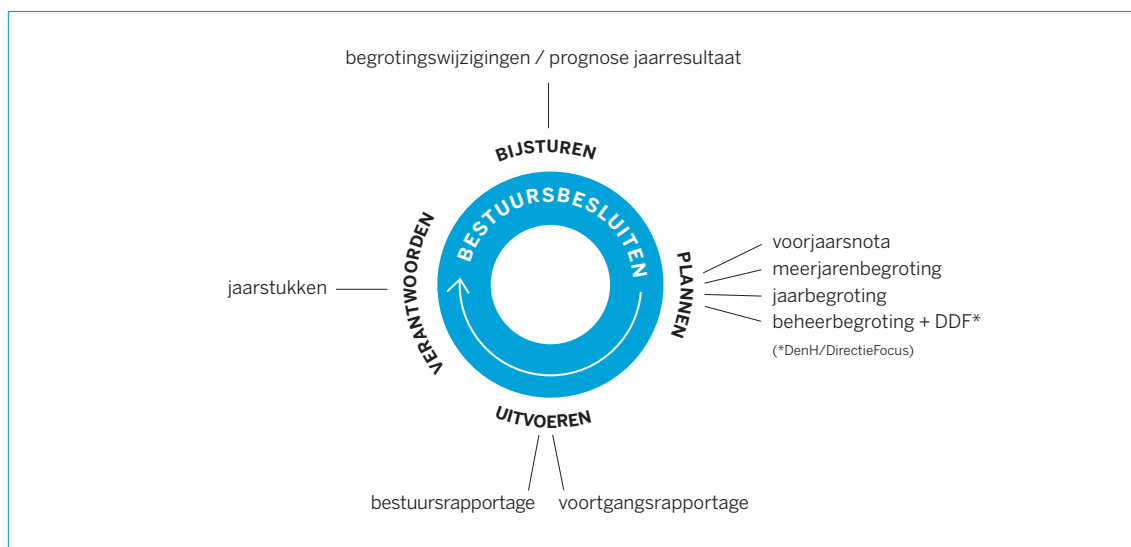
jaren in de bedrijfsvoeringsparagraaf was opgenomen maakt nu onderdeel uit van het programma Algemeen. In de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt nog wel ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel.

Bestuurlijke planning en control

De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door een planning en control (P&C) cyclus. Het waterschap hanteert daarvoor een bestuurlijk planning en control model. Dit betekent dat de sturing is georiënteerd op het realiseren van effecten in het beheergebied. Hiermee hangt samen dat de sturing niet primair financieel van aard is, maar juist op inhoud en kwaliteit focust. Dit vereist dat het bestuur de relatie effect-doel-middel constant in beeld heeft. Waarom willen we dit en waarom willen we niet iets anders? Wat bereiken we hiermee? Prioriteiten kunnen in dit licht worden gesteld. De antwoorden op deze vragen worden in bestuursbesluiten aan het bestuur voorgelegd. De bestuursbesluiten zijn richtinggevend voor de uitvoering van het beleid.

Daarnaast is binnen de P&C cyclus een aantal instrumenten gedefinieerd die op vaste momenten over diverse onderwerpen inzicht geven en aanleiding kunnen zijn voor bijsturing. In figuur 2.1 is schematisch de bestuurlijke planning en controlcyclus weergegeven en in tabel 2.1. zijn de P&C instrumenten beschreven.

Figuur 2.1 Planning en control cyclus Waterschap Zuiderzeeland

Tabel 2.1 Planning en control instrumenten in relatie tot het begrotingsproces

INSTRUMENT	ROL BESTUUR
Bestuursprogramma / collegeprogramma	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen
Voorjaarsnota	Kaders stellen voor de komende meerjarenbegroting
Investeringsplan	Inzicht in het investeringsprogramma en volume voor de komende jaren en de omvang van de kapitaallasten zoals opgenomen in de voorjaarsnota
Meerjarenbegroting	Integrale afweging van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende periode maken en basis voor uitvoering vaststellen
Jaarbegroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor de AV)
Beheerbegroting	Basis voor de uitvoering van met name het reguliere beheer (toetsingskader voor DenH)

3. PROGRAMMA ALGEMEEN

3.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Lange termijn doelen

Functionele overheid:

Als dienstverlenende en meedenkende partner die de belangen van het water behartigt, gaat het waterschap weloverwogen om met maatschappelijke belangen en de belangen van derden. Het bestuur van het waterschap handelt open en transparant en staat in verbinding met de samenleving. We stellen de relatie met inwoners en bedrijven in ons gebied centraal en geven hier verder betekenis en invulling aan.

Omgeving & organisatie:

Waterschap Zuiderzeeland is een flexibele organisatie, die zich actief beweegt in de veranderde omgeving. Het waterschap gaat actief aan de slag met het leggen van nieuwe verbindingen en het versterken van relaties. De omgeving ziet het waterschap als een inspirerende partner, waar men graag mee wil samenwerken. Het waterschap heeft oog voor de belangen van de omgeving en draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Het waterschap biedt ruimte voor het genereren van ideeën en het stimuleert toepassingsgerichte innovatie die leidt tot meer efficiency, kwaliteit en duurzaamheid.

Water en Ruimte:

Het Waterschap Zuiderzeeland streeft naar een toekomstbestendige ruimtelijke inrichting van Flevoland.

Bedrijfsvoering:

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor een optimale inzet van mensen en middelen om de gestelde doelen te realiseren. Het waterschap streeft naar het behouden van zijn financieel gezonde positie. Dit doet het waterschap vanuit een transparant en maatschappelijk aanvaardbaar financieel beleid. Het waterschap, als moderne werkgever, investeert in zijn medewerkers zodat hun toegevoegde waarde optimaal benut wordt.

Programmadoelen

Functionele overheid

1. Het waterschap is een excellente dienstverlener.
2. Het waterschap is een open, transparante en betrouwbare overheidsorganisatie.
3. Het waterschap treedt in zijn rol van vergunningverlener en toezichthouder op als regisseur en meedenker.
4. Het waterschap gaat weloverwogen om met maatschappelijke belangen.
5. Het waterschap is voorbereid op calamiteiten bij waterkeringen.
6. Waterschap Zuiderzeeland is voorbereid op situaties met (dreigende) wateroverlast.

Omgeving en organisatie

7. Het waterschap stimuleert duurzame ontwikkeling en handelt innovatief en ondernemend.
8. Het waterschap is een herkenbare en betrokken partner in de samenleving en creëert maatschappelijke meerwaarde.
9. Het waterschap werkt aan vergroting van het waterbewustzijn.

10. Water wordt vroegtijdig en integraal meegenomen in ruimtelijke planprocessen.

Bedrijfsvoering

11. Zuiderzeeland is een gezonde moderne (overheids)organisatie met betrokken, vakbekwame medewerkers.
12. Zuiderzeeland staat bekend als interessante werkgever bij potentiële werknemers.
13. Het waterschap streeft naar een maatschappelijk verantwoord evenwicht tussen ambitie en lastenniveau op lange termijn.
14. Het waterschap ontsluit zijn kennis en informatie op een veilige, toegankelijke en transparante manier.

3.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

3.2.1 Functionele overheid

Waterbeheerplan 2016-2021

Na het vaststellen van het ontwerp beheerplan in oktober 2014 heeft de AV op 27 oktober jl. het definitieve Waterbeheerplan 2016-2021 vastgesteld. Het waterschap start in 2016 met de uitvoering van de in dit Waterbeheerplan opgenomen maatregelen.

Elke drie jaar brengt het waterschap met de effectmonitor in beeld in hoeverre de doelen uit het Waterbeheerplan zijn bereikt en tot welke resultaten en effecten dit heeft geleid. In 2016 worden de resultaten van de eerstvolgende meting aan u voorgelegd.

Toekomstbestendige waterbeheerder

Als waterbeheerder kijken we niet enkel naar het hier en nu, maar ook naar onze toekomst. We willen de opgaven in beeld brengen die op de lange termijn op ons pad komen, zodat we op tijd klaar zijn om hier op in te spelen. We kijken hierbij ook naar onze positie als waterschap in de maatschappij. Vanuit een proactieve insteek gaan we met onze toekomstbeelden aan de slag en komen we met verbetervoorstellen.

Maatregelen Toekomstbestendige waterbeheerder:

1. Uiterlijk in 2017 hebben we inzicht in onze inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische opgaven richting de toekomst (scope tot 2045);
2. Uiterlijk in 2018 hebben we inzicht in mogelijke handelingsperspectieven en transitiepaden om op robuuste wijze de toekomst tegemoet te blijven treden.

Regelgeving, vergunningverlening en handhaving

Bestuurlijke vernieuwing

De leidraad voor de bestuurlijke vernieuwing die het bestuur voor ogen heeft is een effectieve, zakelijke benadering, geïnspireerd door de recente kijk op interdisciplinaire samenwerking en partnerships. De Algemene Vergadering wil, op basis van vertrouwen, sturen op hoofdlijnen. Dit betekent loslaten waar kan en sturen waar moet. Een andere houding; van nee tenzij, naar ja mits en een streven van regels naar advies. Landelijke ontwikkelingen ondersteunen deze vernieuwing. Bij de evaluatie, actualisatie en toepassing van onze regelgeving wordt invulling gegeven aan de vernieuwing. Via pilots, zoals die in Almere Oosterwold, draagt het waterschap bij aan de ontwikkeling van nieuwe manieren van sturing en vergunningverlening.

Omgevingswet

De Omgevingswet heeft tot doel om te komen tot een eenvoudiger en beter wettelijk stelsel dat duurzame initiatieven mogelijk maakt en zorgt voor het in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. De nieuwe wet treedt eind 2018 in werking en vergt, naast implementatie van de nieuwe regelgeving, ook een cultuur- en procesverandering. We starten een digitaliseringstraject en gaan naar een 1-loket principe.

Waterschap Zuiderzeeland heeft als ambitie, gekoppeld aan de landelijke invoering van de Omgevingswet, om de toegankelijkheid van het waterschap op het gebied van vergunningverlening en handhaving, en het doorlopen van procedures voor inwoners en bedrijven eenvoudiger te maken.

Samenwerking op het gebied van vergunningverlening en handhaving

Ook binnen de vergunningverlening en handhaving werken we op verschillende vlakken samen. We vinden het belangrijk om ook hier nadrukkelijk de verbinding te zoeken met bijvoorbeeld onze collega-waterschappen om kennis te delen en zo te komen tot een goede nieuwe handavingsbeleidsnota 2016. We kiezen hierbij de focus om empathisch te handhaven; wat betekent dat we aan de voorkant meedenken en aan de achterkant handhaven.

Op het gebied van milieutaken met betrekking tot indirecte lozingen werken we samen met de Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek om efficiëntie en effectiviteit in uitvoering te bereiken. Deze samenwerking zetten we de komende jaren voort en we kijken waar we de meerwaarde van deze samenwerking kunnen vergroten.

Maatregelen Regelgeving, vergunningverlening en handhaving:

1. Het waterschap gaat in de periode tot 2019 haar vergunningverleningsproces op een makkelijke manier toegankelijk maken voor inwoners en bedrijven.

Calamiteitenzorg

De calamiteitenzorg is gebaseerd op drie pijlers:

- Opleiden, trainen en oefenen
- Planvorming bij calamiteiten
- De relatie en samenwerking met crisispartners en ontwikkelingen in het beroepsveld.

Naast reguliere activiteiten als calamiteitenoefeningen en het actueel houden van calamiteiten- en bestrijdingsplannen zal in 2016 aandacht zijn voor de opbouw en structuur van de plannen, zodat deze sneller te lezen zijn. Verder zal het waterschap bij crisispartners (veiligheidsregio en gemeenten) aandacht vragen voor de meerlaagse veiligheidsbenadering en het waterbewustzijn van de bevolking.

Maatregelen Calamiteitenzorg:

1. Het waterschap zorgt voor een actueel bestrijdingsplan voor hoog water. Jaarlijks voert het waterschap een calamiteitenoefening uit.
2. In samenwerking met de veiligheidsregio brengt Waterschap Zuiderzeeland in 2016 in beeld wat de meerlaagsveiligheidsbenadering betekent voor de crisisbeheersing.
3. Voor 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en mede-overheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2016 een dialoog met deze partijen.
4. Het waterschap beschikt over een actueel calamiteitenplan voor wateroverlast en formuleert daarbinnen in 2018 een strategie voor de inzet van noodpompen.

Het onderdeel Organisatie & Omgeving gaat in op de wijze waarop het waterschap in de omgeving wil staan en op de omgeving wil reageren. Welke houding wil het intern aannemen en welke houding richting samenwerking met partners en de omgeving? Hoe gaat het waterschap om met de veranderende omgeving?

Duurzaamheid en Innovatie

Het waterschap vindt duurzaamheid een belangrijk principe bij de uitvoering van zijn taken. De komende jaren wil het waterschap grote stappen zetten in de verduurzaming van de taakuitvoering. Daarbij kijkt het waterschap niet alleen naar de mogelijkheden in het zuiveringsproces, maar wordt nadrukkelijk ook de gekeken naar het watersysteem (de bemaling). In september 2015 heeft het waterschap een extra impuls gegeven aan het realiseren van de verduurzamingsdoelstellingen door middel van het vormen van een bestemmingsreserve van € 1,0 miljoen en het opstellen van een masterplan energie. Het waterschap zal aan de hand van jaarplannen aan de slag gaan met het uitwerken van business cases en de ontwikkeling van dit masterplan. In 2016 zal in dit kader de nadruk liggen op het onderzoeken van verduurzamingsmogelijkheden van de bemalingstaak en het benutten van biomassa. Daarnaast zal uiteraard ook voortvarend doorgewerkt worden aan reeds lopende (innovatieve) projecten op het gebied van verduurzaming, waaronder Ephyra en de realisatie van zonnepanelen op de verschillende kantoren en de AWZI Dronten. De realisatie van zonnepanelen op de AWZI Dronten is nog wel afhankelijk van de toekenning van subsidie.

Innovatie

Bij de realisatie van de verduurzamingsdoelstellingen is het waterschap afhankelijk van innovaties. Deze afhankelijkheid bestaat ook voor doelstellingen op het gebied van grondstoffen en het oplossen van emissievraagstukken (bijvoorbeeld resistente bacteriën en microplastics). Vanwege de afhankelijkheid van innovaties heeft het waterschap in 2014 een innovatieprogramma vastgesteld dat zich richt op een viertal thema's: Energie en klimaat, Circulair Waterbeheer, Toekomstbestendige organisatie en Natuur en milieu. Aan de hand van jaarplannen worden concrete activiteiten benoemd. Voor de ontwikkeling van deze activiteiten is een fonds Innovatie en MVO ingesteld, waarin jaarlijks een budget van € 100.000 beschikbaar is.

Maatregelen Duurzaamheid en Innovatie

1. Het waterschap geeft uitvoering aan het innovatieprogramma.
2. Het waterschap past het afwegingskader maatschappelijke positionering waterschap toe.

Samen Beter Werken

In 2014 is het waterschap gestart met het project Samen Beter Werken, waarin een omslag moet worden gemaakt naar een andere manier van werken. Het realiseren van bestuurlijke doelen vraagt flexibiliteit van de organisatie in denken, doen en organiseren. Daarbij zijn samenwerking, flexibiliteit, doelmatigheid en professionaliteit belangrijke sleutelbegrippen. Om dit te realiseren moeten de professionals van Waterschap Zuiderzeeland in staat zijn efficiënt te werken in flexibele samenwerkingsverbanden. Hiertoe worden onder meer de bedrijfsmiddelen en het kantoorconcept aangepast.

Samen Beter Werken is een project over meerdere jaren. In 2015 zijn de eerste stappen gezet om de bedrijfsmiddelen zoals huisvesting en ICT hierop in te richten. Het komend jaar staat in het teken van implementatie van zaken die plaats- en tijdonafhankelijk samenwerken mogelijk maken. Niet alleen worden bedrijfshulpmiddelen aangepast, ook is er aandacht voor begeleiding en training van medewerkers en leidinggevendenden. 2016 is verder het jaar waarin de ambtelijke organisatie volledig gaat werken met mobiele computerapparatuur. Ook zal ontwerp en realisatie van het nieuwe kantoorconcept in dit jaar gaan plaatsvinden. Allereerst zal dit toegepast worden op het Waterschapshuis. Na 2016 zullen ook de kantooronderdelen van de buitenlocaties van Zuiderzeeland worden aangepast.

Maatregelen Samen Beter Werken

1. Eind 2016 is het nieuwe kantoorconcept op het Waterschapshuis ingevoerd.

Waterkracht

Waterkracht is de samenwerking van de waterschappen Groot Salland, Reest & Wieden (per 1 januari 2016: Drents Overijsselse Delta), Rijn & IJssel, Vechtstromen en Zuiderzeeland op het gebied van ICT, inkoop, personele zaken en zuiveren. De vijf waterschappen hebben hun krachten gebundeld om voor deze vier werkvelden de kosten en kwetsbaarheid te verminderen en de kwaliteit van de bedrijfsvoering te vergroten. In 2016 is Waterschap Zuiderzeeland net als in 2015 voorzitter van dit samenwerkingsverband. Ook de centrale coördinatie en communicatie rondom Waterkracht wordt dan vanuit ons waterschap aangestuurd.

Waterkracht is op 1 april 2014 formeel van start gegaan. In 2015 is de sturing binnen Waterkracht geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is een aantal acties uitgevoerd om de effectiviteit en efficiëntie van de sturing binnen Waterkracht te vergroten. Hierbij is een duidelijkere scheiding gemaakt tussen de realisatie van producten binnen de Waterkrachtsamenwerking en de implementatie van deze producten binnen de eigen organisatie van de waterschappen, zodat waterschappen zelf ook meer invloed hebben op het daadwerkelijk bereiken van de gewenste effecten (meer kwaliteit en minder kwetsbaarheid en kosten). In 2016 zullen verdere stappen gezet worden om de sturing en verantwoording (P&C cyclus) binnen Waterkracht efficiënter te laten verlopen.

Voor de vier werkvelden zijn in de eerste helft van 2015 meerjarenplannen opgesteld. Op basis van de eerste jaarschijf uit deze meerjarenplannen zijn de jaarplannen voor 2016 opgesteld. Op het terrein van ICT wordt in 2016 verder gewerkt aan het realiseren en beheren van een gezamenlijke ICT-infrastructuur. Bij positieve businesscases in 2015, zullen in 2016 een aantal bedrijfsapplicaties gezamenlijk worden aangeschaft, ingericht en beheerd. In 2016 wordt ook verder gewerkt aan het professionaliseren van de inkoopfunctie bij de waterschappen. Ook zullen verschillende inkooppakketstrategieën ontwikkeld worden om gezamenlijke inkoop mogelijk te maken. Binnen het werkveld personele zaken wordt onder andere een gezamenlijk stagebeleid gecreëerd en wordt een aantal arbeidsvoorwaardelijke regelingen geharmoniseerd. Bij zuiveren wordt de samenwerking in 2016 voortgezet met de doorontwikkeling van 13 producten en diensten die in 2014 en 2015 zijn opgestart. Hierbij springen het innovatieprogramma, assetmanagement en het ontwikkelen van een strategie voor het aantrekken en afhouden van industriële afvalstromen in het oog.

Maatregelen Waterkracht

1. Het waterschap geeft samenwerking vorm vanuit een zelfbewuste houding.

Almere

Oosterwold

De gemeenten Almere en Zeewolde hebben samen met het Rijk het initiatief genomen tot de organische ontwikkeling van Oosterwold. In 2014 is de ontwikkeling daadwerkelijk gestart. Organisch ontwikkelen vraagt een andere werkwijze en betrokkenheid als waterbeheerder dan traditionele planologie.

Medewerkers van het waterschap zullen de komende jaren intensief betrokken blijven bij de ontwikkeling van Oosterwold. Het waterschap onderhoudt nauw contact met de gebiedsregisseur en adviseert initiatiefnemers over de inrichting van het watersysteem en behandeling van afvalwater. Het waterschap streeft hierbij naar een faciliterende houding en stelt alleen de noodzakelijke kaders om te komen tot een robuust en duurzaam watersysteem. Tot eind 2016 bevindt de ontwikkeling zich in een pilotfase. Deze periode wordt gebruikt om samen met de gemeenten ervaring op te doen met organisch ontwikkelen. Met de opgedane inzichten wordt eind 2016 een advies opgesteld over de verdere betrokkenheid van het waterschap, in samenspel met de initiatiefnemers en gemeenten.

Floriade

In 2022 vindt in Almere de Floriade plaats. Waterschap Zuiderzeeland ziet de Floriade als kans om de verbinding met de omgeving te vergroten en de eigen innovatiekracht te versterken. Begin 2016 zal de AV besluiten over de houding van Zuiderzeeland ten aanzien van de Floriade en de mogelijkheden voor Zuiderzeeland om te participeren in voor het waterschap relevante innovatietrajecten.

Internationale samenwerking

Waterschap Zuiderzeeland is actief in het buitenland onder de vlag van de Dutch Water Authorities. De voornaamste doelen van het buitenlandbeleid zijn het halen en brengen van kennis, interessant werkgeverschap, bijdragen aan de doelen van de Rijksoverheid en aan exportbelangen. Daarnaast willen wij via de Unie van Waterschappen bijdrage aan Europese beleidsbeïnvloeding. Wij willen actief zijn in onze focuslanden Ethiopië en Indonesië en open staan voor verzoeken van het Nederlandse bedrijfsleven en de rijksoverheid, voor (ad hoc) inzet buiten deze focuslanden. In Ethiopië hebben wij een stevige positie opgebouwd en streven wij naar voortzetting, en waar mogelijk uitbouw, van de ondersteuning van het regionaal waterbeheer. In Indonesië wordt op dit moment een samenwerking opgezet om samen met andere waterschappen en een NGO de regionale overheid te ondersteunen bij urbane sanitatie. Door veranderingen in het subsidielandschap (afname bestedingsruimte NWB Fonds, toekomstige subsidieprogramma's voor de Sustainable Development Goals) zal Zuiderzeeland vaker optreden als aanvrager/trekker van subsidievoorstellen. Ook verkennen wij de mogelijkheid en consequenties om sterker de verbinding te leggen tussen internationale samenwerkingsprojecten en innovatie in het eigen gebied (mede overheden, onderwijs instellingen, marktpartijen, burgers).

Maatregelen Internationale Samenwerking

1. Het waterschap neemt actief deel aan waterbeheer en sanitatieprojecten in het buitenland.
2. Het waterschap wil zich in de komende planperiode via de Dutch Water Authorities zowel in binnen- als buitenland nadrukkelijker positioneren op het gebied van internationale samenwerking.

Communicatie

Wij vinden het belangrijk om het waterbewustzijn bij onze inwoners en andere partijen in ons beheergebied te vergroten; het bewustzijn van de organisatie, kosten en risico's van het waterbeheer in Nederland en ons beheergebied is niet altijd aanwezig. Dit onderwerp is een rode draad in het Bestuurprogramma 'Duurzaam, verbonden; bekend en vertrouwd'. In de komende periode gaan we de communicatiestrategie van het waterschap herijken, waarbij nog meer aandacht zal zijn voor doelen en effecten.

Maatregelen Communicatie:

1. Het waterschap gaat de dialoog aan met verschillende groepen in de samenleving.
2. Het waterschap vergroot haar taak- en naamsbekendheid

3.2.3 Water en ruimte

Watertoets en waterkader

Houding

Waterschap Zuiderzeeland maakt zich sterk voor een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van het beheergebied, waarbij het watersysteem minimaal voldoet aan de huidige eisen. Van begin tot eind zijn we betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen en adviseren we om te komen tot een goed functionerend watersysteem. Het waterschap streeft er daarbij naar om in samenwerking met initiatiefnemer en andere belanghebbenden de verbindingen en synergie te zoeken met de doelen van partijen in de ruimtelijke ordening. In de samenwerking met initiatiefnemers past het waterschap het Afwegingskader initiatieven derden toe. In 2016 zal dit kader geëvalueerd worden door vanuit een lerend perspectief te kijken naar verleden. Nieuwe samenwerkingsverbanden vragen ook om nieuwe strategieën en het benutten van kansen. Een doorvertaling van de betreffende ambities uit het collegeprogramma staat op het programma voor begin 2016.

De ambitie van het waterschap is ook om meer in contact te zijn met burgers en samen te werken om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Dit vereist soms een andere rol en ook een andere houding. Nog meer dan in landelijk gebied moeten wij ons bewust zijn van de overlast die beheer en onderhoud met zich mee kunnen brengen. Daarnaast anticipeert het waterschap ook op de behoeften van burgers in stedelijk gebied door, daar waar mogelijk, activiteiten bij, op, in en naast de waterstaatswerken mogelijk te maken.

Instrumentarium

Het huidige instrumentarium (zoals de Keur en het waterkader) is toegerust om te voldoen aan onze wettelijke taken en bevoegdheden. Daarnaast wordt ook steeds meer van ons gevraagd, bijvoorbeeld op het vlak van medegebruik, waar ons instrumentarium nog niet in voorziet en soms knelt. Binnen de termijn van de meerjarenbegroting zal het instrumentarium worden herzien, waarbij ook de consequenties van de Omgevingswet zullen worden meegenomen.

Ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening

Na de presentatie van de Deltabeslissingen op Prinsjesdag 2014, is begonnen met de implementatie van onder meer de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Het waterschap heeft samen met de provincie en de Flevolandse gemeenten een intentieverklaring ondertekend. Belangrijk doel van deze intentieverklaring is om de samenwerking tussen de partijen te versterken en om waterrobuustheid en klimaatbestendigheid vroegtijdig te blijven betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit wordt deels meegenomen bij de reguliere werkzaamheden van het waterschap, zoals bij de watertoets. Dit blijft een belangrijk instrument dat waterhuishoudkundige belangen expliciet en op evenwichtige wijze laat meewegen bij het opstellen van ruimtelijke plannen en besluiten. Er zijn echter ook andere methoden mogelijk. Hierbij kan gedacht worden aan een campagne die burgers stimuleert om de verharding in tuinen te beperken. Het waterschap wil hier een aanjagende en initiërende rol innemen. Het waterschap neemt het dan op zich om richting gemeenten, maar ook richting burgers en bedrijven het onderwerp op de kaart te zetten. Het gaat actief de samenwerking aan met deze partijen en stimuleert hen in het nemen van maatregelen die bijdragen aan een klimaatbestendige stad.

Maatregelen Water en Ruimte:

1. Het waterschap streeft naar tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven.
2. Het waterschap evalueert in 2017 het waterkader.
3. Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2016 evalueren.
4. Samen met mede-overheden geeft het waterschap vorm aan afwegingskaders die voortkomen uit de Deltabeslissing Nieuwbouw en Herstructurering.
5. Het waterschap heeft haar rol in het stedelijk gebied uiterlijk in 2018 geprofessionaliseerd.
6. Het waterschap geeft, uiterlijk in 2019, vorm aan en neemt deel aan participatieve beleids- en plantrajecten.

3.2.4 Bedrijfsvoering

Control

Het doel van control is het realiseren van effectieve en efficiënte sturing, risicobeheersing van de organisatie, optimale transparantie in de bedrijfsvoering en informatievoorziening om zodoende bewuste besluitvorming te bewerkstelligen. Dit wordt onder andere vorm gegeven door middel van onderzoeken en initiatieven tot verbeteringen. Gestreefd wordt naar een situatie waarin het bestuur zijn besluiten kan nemen met:

- kennis van kansen en risico's op de diverse terreinen van control (bijvoorbeeld personeel, financieel en juridisch);
- inzicht in de passendheid van voorstellen in eerdere beleidsontwikkeling en organisatieontwikkelingen;
- kennis van de bestuurlijke context waarin het besluit moet worden geplaatst.

Financiën

Het waterschap heeft een gezonde financiële uitgangspositie. De schuldpositie van het waterschap behoort tot de laagste van de waterschappen in Nederland en de tariefsontwikkeling is zeer beperkt. In het reservebeleid ligt een aantal belangrijke uitgangspunten vast die bijdragen aan het borgen van de financieel gezonde positie op lange termijn. Dit reservebeleid zal uiterlijk in 2017 worden geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd. Ook zal in 2016 een herijking plaatsvinden van de risico-analyse in het kader van het risicobeleid. Deze risico-analyse is belangrijk voor het vaststellen van de benodigde hoogte

van de risicoreserve van het waterschap. Verder zal de AV naar verwachting in 2016 een evaluatie van het activabeleid ontvangen en zal een actualisatieslag gemaakt worden met het financieringsstatuut. Het financieringsstatuut is een uitwerking van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Zuiderzeeland.

Maatregelen Financiën:

1. Uiterlijk in 2017 wordt het reservebeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.
2. In 2016 vindt een herijking plaats van de risicoanalyse in het kader van het risicobeleid.

Informatie

Het waterschap is een kennis- en informatierijke organisatie. We willen deze informatie en kennis optimaal gebruiken en ontsluiten voor belanghebbenden, inwoners en bedrijven. We merken dat we in ons werk steeds meer afhankelijk zijn van goede, actuele, altijd raadpleegbare informatie en dat onze omgeving van ons vraagt dat we steeds meer digitaal toegang geven tot informatie en deze eenvoudig ontsluiten. Dit vraagt van ons dat wij onze informatie goed op orde hebben, zowel actueel als volledig, maar ook dat we deze informatie eenvoudig en transparant toegankelijk maken voor inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden. We ontsluiten deze informatie op een veilige manier. Om dit te bereiken werken we samen en zoeken we naar de optimale schaal hierin. Onze partners in Waterkracht (regionaal) en het Waterschapshuis (landelijk) hebben hierin een belangrijke rol. Door het actief ontsluiten van onze kennis en informatie vergroten we bovendien het waterbewustzijn van onze omgeving.

In 2013 is een nieuw Informatiebeleidsplan 2014-2017 (IBP) vastgesteld, met als ondertitel "Naar informatie als 4e productiefactor". Informatie wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de bedrijfsvoering, dat ondersteuning biedt aan de bedrijfsprocessen van ons waterschap. Informatie zorgt daarnaast voor de verbinding tussen de processen, zodat organisatie- en programmadoelen optimaal gerealiseerd kunnen worden. Het informatiebeleid kent 4 speerpunten; Informatiebeheer op orde, Samenwerking binnen Waterkracht en Het Waterschapshuis, Informatiebeveiliging en De Digitale Werkomgeving.

Ieder jaar wordt een uitvoeringsplan opgesteld waarin maatregelen en projecten worden uitgewerkt. In het uitvoeringsplan 2016, dat begin 2016 in de AV zal worden behandeld, zijn investeringsprojecten voorzien die bijdragen aan de digitale infrastructuur. Hiermee spelen we in op diverse landelijke en regionale ontwikkelingen en bereiden ons voor op een innovatief en duurzaam waterschap.

In 2017 worden de voorbereidingen getroffen voor een nieuw Informatiebeleidsplan 2018-2021.

Maatregelen Informatie:

1. Het waterschap gaat informatiewensen en -behoeften meer gestructureerd in kaart brengen, ordenen en van een prioriteit voorzien.
2. Het waterschap ordent gegevens door het inrichten van kernregistraties onder het motto: eenmalig opslaan, meervoudig gebruik.
3. Het waterschap implementeert de kaders voor informatieveiligheid en de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.
4. In 2019 is informatie actief ontsloten om waterbewustzijn te vergroten en informatie/kennis optimaal te delen.

Inkoop

In 2015 is er een slag gemaakt in het professionaliseren van de inkoop. Er is een proces ontwikkeld om inkoopopdrachten te registreren om inzicht en sturing te verbeteren in de uitgaven. In 2016 spelen twee factoren een rol bij het verder professionaliseren van de inkoop:

1. Interne ontwikkeling
2. De ontwikkelingen in Waterkracht

In 2016 wordt de nieuwe richtlijn voor de (klassieke) overheid geïmplementeerd: het gunnen van overheidsopdrachten (2014/24/EU); Op zich heeft deze richtlijn geen grote impact voor het waterschap. De Aanbestedingswet (2012) bracht de grootste veranderingen met zich mee. De komende richtlijn versoepelt een aantal zaken zoals de aanbesteding van innovatieve opdrachten en er komt ruimte voor onderhandelen. Onderzocht wordt op welke wijze vanuit inkopen kansen geduid kunnen worden bij de thema's duurzaamheid en innovatie.

Met betrekking tot de interne ontwikkeling wordt de professionalisering verder uitgewerkt; ontwikkelde inkoopinstrumenten (zoals de spendanalyse en het contractenbeheersysteem) bieden inzicht en gelegenheid om verbetermogelijkheden eerder te signaleren.

Bij de interne ontwikkelingen wordt meegelift op kansen in Waterkracht; vanuit deze samenwerking wordt er in 2016 een applicatie geïnstalleerd ter ondersteuning van het (geharmoniseerde) inkoopproces. Tevens zullen er diverse inkooppakketstrategieën worden ontwikkeld, welke door de organisaties zijn aangegeven als kansrijk.

3.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Algemeen verbonden zijn.

Tabel 3.1 Netto lasten programma Algemeen (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2014	BEGROOT 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Functionele overheid	7,2	7,2	7,0	7,0	6,9	6,9
Omgeving en organisatie	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Water en ruimte	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
Bedrijfsvoering	11,0	11,0	11,0	11,5	11,7	11,7
Netto programmalasten	20,7	20,7	20,5	21,0	21,2	21,2

De netto lasten van de subprogramma's 'Functionele overheid' en 'Omgeving en organisatie' komt voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten lasten van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend.

Het totaal van het subprogramma 'Bedrijfsvoering' komt ten laste van de taken in de verhouding van de directe lasten per taak. In de praktijk ligt deze verhouding nagenoeg op 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2017-2019 ten opzichte van het basisjaar 2016 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 3.2 Mutaties netto lasten programma Algemeen jaren 2017-2019 (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019
Netto lasten conform begroting 2016	20,5	20,5	20,5	20,5
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	0,8
Mutatie kapitaallasten		0,4	0,5	0,4
Grondzaken		-0,1	-0,1	-0,1
Besparing SBW		-0,1	-0,3	-0,4
Netto programmalasten	20,5	21,0	21,2	21,2

¹ De netto lasten van de realisatie 2014 en begroting 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

Investeringsen

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 3.3 Investeringsuitgaven programma Algemeen (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Investeringsplan 2016-2019	5,0	0,8	-	-
Besluiten na investeringsplan 2016-2019	0,4	-	-	-
Totaal investeringsuitgaven	5,4	0,8	0	0

De mutatie in 2016 komt voornamelijk voort uit uitgestelde uitgaven voor het project Samen Beter Werken.

Op het gebied van bedrijfsvoering zal in 2016 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen worden opgesteld. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV zullen worden voorgelegd en welke aan DenH. Voor Samen Beter Werken en Renovatie regiokantoor noord is reeds een voorbereidingskrediet verleend, vandaar dat het nog open te stellen bedrag afwijkt van de totale investering.

Tabel 3.4 Overzicht beslissingsbevoegdheid voor kredietopenstelling in 2016 (bedragen in duizenden euro's)

OMSCHRIJVING INVESTERING	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2016	AV/DENH
Renovatie regiokantoor noord	190	170	DenH
Vervanging hardware 2016	500	500	DenH
Vervanging software 2016	250	250	DenH
Samenwerkings-/projectenomgeving	100	100	DenH
Digitalisering 2016	280	280	DenH
Toegangscontrole	120	120	DenH
Samen Beter Werken	4.325	4.225	AV
Totaal investeringsuitgaven	5.765	5.645	

4. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

4.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd Effect

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is de waterveiligheid gewaarborgd, zodat de inwoners van Flevoland veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Programmadoelen

---

1. Alle waterkeringen in het beheergebied zijn en blijven in goede staat.
2. Het waterschap beschikt over een goed kader om te beoordelen welke activiteiten op en rond de dijken verenigbaar zijn met het belang van waterveiligheid.
3. Uiterlijk in 2021 is de versterkingsopgave op basis van de toetsing in 2011 opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.
4. Uiterlijk in 2021 is de Deltabeslissing Waterveiligheid in Flevoland geïmplementeerd
5. De regionale buitendijkse keringen voldoen aan de provinciale veiligheidsnorm uit de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland. Vier jaar na de wettelijke verankering van de Deltabeslissing Waterveiligheid voldoet de Knardijk aan de provinciale veiligheidsnorm.

4.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

4.2.1 Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

Zorgplicht waterveiligheid

Primaire waterkeringen

In Flevoland ligt 207 kilometer primaire waterkering. De zorg voor deze keringen is in handen van het waterschap. Per 1 januari 2014 is de rol van toezichthouder voor de primaire waterkeringen overgedragen van de provincie naar het Rijk, zodat de kadersteller direct het toezicht houdt op de waterkering-beheerder. Dit is een wijziging van de Waterwet op basis van het Bestuursakkoord Water.

De zorgplicht houdt in dat de beheerder de wettelijke taak heeft om de primaire kering aan de veiligheids-eisen te laten voldoen en voor het noodzakelijke preventieve beheer en onderhoud te zorgen. Het Ministerie heeft een 'Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen' opgesteld. De beheerder is in beginsel zelf verantwoordelijk voor de inrichting en de uitvoering van de activiteiten van de zorgplicht en dient dit op een aantoonbare wijze te doen en daar intern toezicht op te houden. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) houdt hier rekening mee door bij haar toezicht op de zorgplicht te kiezen voor systeem-toezicht, audits en reality checks.

In 2015 is de pilotfase voor Waterschap Zuiderzeeland gestart. Dit resulteert in een inspectierapport welke naar verwachting in het najaar opgeleverd zal worden. Op basis van de bevindingen wordt een plan van aanpak opgesteld om eventuele tekortkomingen op te lossen. Voorafgaand aan de resultaten wordt in 2016 al een aantal zaken in gang gezet, zoals de actualisatie van het inspectieplan en het calamiteitenplan en het opstellen van een meerjaren onderhoudsplan.

De reguliere werkzaamheden om te blijven voldoen aan de wettelijk eisen zullen in 2016 onveranderd plaatsvinden, zoals het onderhouden (bijvoorbeeld maaien, bij storten van steen, onderhoud drainage, herzetten steenglooing), het inspecteren en het herstellen van schades (graverij, aanvaringen of scheepsaanvaringen).

In 2016 zal bijzonder aandacht zijn voor een aantal grotere projecten die direct effect hebben op de primaire keringen. Hiertoe behoren onder andere:

- Flevokust: Dit betreft de aanleg van een multimodale overslaghaven die tegen de keringen aan komt te liggen.
- Almere Poort Kustzone: De primaire kering (IJsselmeerdijk) wordt smaller gemaakt door middel van het plaatsen van een damwand, waarbij de IJmeerdijk tevens toekomstbestendig wordt gemaakt omdat versterken in de toekomst niet meer mogelijk is.
- Windpark NOP: Betreft de aanleg van het windpark aan beide zijden van de Noordermeerdijk, de Westermeerdijk en de Zuidermeerdijk, waarbij het waterschap de aanleg nauwgezet volgt. De werkzaamheden zullen naar verwachting in 2016 worden afgerond.
- Reevediep: Betreft de aanleg van een bypass van de IJssel bij Kampen die afvoert op het Drontermeer. Als gevolg hiervan moet de Drontermeerdijk worden verhoogd. Het waterschap richt zich primair op het borgen van de veiligheid.

Regionale waterkeringen

De wijze waarop de periodieke inspecties uitgevoerd worden zijn vastgelegd in het inspectieplan waterkeringen Waterschap Zuiderzeeland. De werkzaamheden richten zich grotendeels op het beheer en onderhoud van de Knardijk (maaien, herstel veerosters, etc.). In 2016 zal ook (de planning van) het onderhoud en de inspectie van buitendijkse regionale keringen worden opgepakt.

Overige regionale keringen

In het beheergebied van Zuiderzeeland liggen verschillende kades waar op dit moment geen status of norm voor geldt. Bij het bezwijken van een aantal van deze kades kan er aanzienlijke schade optreden. Het waterschap verkent de mogelijkheden en de consequenties van het aanwijzen van deze kades als "overige kering". Door de kades aan te wijzen als 'overige kering' kunnen beperkingen worden gesteld aan activiteiten op en rond de kades en kunnen eisen worden gesteld aan het beheer. Dit ten behoeve van de instandhouding van de kades. In 2016 zal besluitvorming hierover plaatsvinden in de Algemene Vergadering.

Beleid waterkeringen en visie medegebruik

De ontwikkelingen rondom waterveiligheid bieden ook volop kansen om het waterbewustzijn onder inwoners te vergroten. Ook hierin zoeken wij de samenwerking op met andere waterschappen. We willen de rol van het waterschap in de samenleving onder de aandacht brengen en de wensen uit de samenleving koppelen aan onze waterveiligheidsopgave.

In 2018 wordt het beleid waterkeringen en medegebruik geëvalueerd. Vooruitlopend daarop is al gestart met het windmolenbeleid. Het huidige windmolenbeleid stamt uit 2008 en is geschreven op een vorige generatie windturbines die een significant kleinere omvang en massa hebben dan de nieuwe windturbines. Om als waterschap een generieke lijn te kunnen trekken voor huidige en volgende generaties windturbines wordt momenteel bezien of er aanleiding is om het beleid te actualiseren. In 2016 wordt deze analyse afgerond.

Maatregelen Zorgplicht waterveiligheid:

1. Het waterschap voert periodieke onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden uit.
2. Het waterschap implementeert het nieuwe kader zorgplicht primaire waterkeringen en past dit toe.
3. In 2018 evalueren en waar nodig aanpassen van het beleid waterkeringen en medegebruik.
4. Het waterschap wil maatschappelijke meerwaarde creëren door kansen vanuit de samenleving te benutten bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave.
5. In 2016 wordt aan de Algemene Vergadering de waterveiligheidsagenda met de opgaven voor de korte en middenlange termijn aangeboden.

Veiligheidsnormering

Deltabeslissing: nieuwe veiligheidsnormen

Om ons land klimaatbestendig te maken, komen er in 2017 nieuwe wettelijke veiligheidsnormen. Die houden niet alleen rekening met de kans op een overstroming, maar ook met de schade die daardoor kan ontstaan. Omdat de bevolking van Flevoland snel groeit, komt er achter onze dijken veel economische waarde bij: nieuwe woningen, bedrijvigheid en openbare voorzieningen. Daarom brengt het waterschap de komende periode in kaart wat er moet gebeuren om de waterveiligheid ook op lange termijn te garanderen. Alle dijken worden getoetst aan de nieuwe normen, waar nodig zorgen we voor versterking. Zorgvuldige communicatie over deze operatie geven we hoge prioriteit. Zo maken we inwoners van Flevoland bewust dat er veel komt kijken bij leven onder zeeniveau. Vanaf 2017 kan gestart worden met de toetsing van onze keringen aan de nieuwe normen omdat dan het toetsings-instrumentarium is vastgesteld. Eind 2015 verschijnt er een landelijk draaiboek/plan van aanpak, waarin de afspraken, verantwoordelijkheden en planning van de toetsing zijn vastgelegd. Om kennis in te brengen en kennis op te doen zijn wij intensief betrokken, onder andere door het uitvoeren van proef-toetsen. Het toetsproces verloopt in nauwe samenwerking met andere waterbeheerders. Vooruitlopend op de toetsing zal in 2016 worden begonnen met het benodigde grondonderzoek en het verzamelen en klaarzetten van de voor de toetsing benodigde gegevens.

Versterkingsmaatregelen op basis van huidige normen

De primaire keringen zijn in 2011 getoetst en nader onderzocht. Op dit moment resteert er op basis van de oude normering nog een restant van 4,2 km dijklichaam (Drontermeerdijk). De verwachting is dat deze opgave onder de nieuwe normering komt te vervallen. Daarnaast bestaat er nog een versterkingopgave bij een viertal waterkerende constructies (de Voorstersluis, gemaal Smeenge en 2 inlaatduikers). De opgave (op dit moment nog inclusief de Drontermeerdijk) van Waterschap Zuiderzeeland staat geprogrammeerd in de 2e tranche (vanaf 2020) van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP); als een project welke met voorfinanciering kan worden uitgevoerd. In 2016 richt het waterschap zich op de uitvoering van de verkenningsfase (variantenstudie) en de planstudie fase waarbij het waterschap rapporteert aan de programmadirectie van het HWBP. Bij versterkingsmaatregelen zal gezocht worden naar doelmatige en innovatieve oplossingen.

Buitendijkse waterkeringen

Het waterschap is in 2015 aan de slag gegaan met het op orde brengen van de aangewezen buitendijkse gebieden. Eind 2015 is het grootste deel (8 van de 10 gebieden) op orde. Vanwege een complexe situatie en benodigd intensief overleg met de eigenaren zullen de maatregelen in de Haven Zeewolde voor het grootste deel in 2016 worden uitgevoerd. Voor de Eemhof zal de toetsing en vaststelling van de legger eind 2015 gereed zijn. I.v.m. wijziging van normering is het proces voor de Eemhof later in uitvoering gegaan. Uit de toetsing kan naar voren komen dat er voor de Eemhof een verbeteropgave moet plaatsvinden. Bij de provincie is aangegeven dat 2017 een reële einddatum is voor deze twee gebieden (Haven Zeewolde / Eemhof).

De herijking van het provinciale beleid voor de overige 14 van de in totaal 24 buitendijkse gebieden is nog niet afgerond. Naar huidige inzichten is het te verwachten dat de provincie hierover in 2015 zal besluiten. De verwachting is dat de consequenties voor het waterschap hiervan beperkt zullen zijn.

Volgens de provinciale verordening fysieke leefomgeving moeten de regionale waterkeringen eens in de zes jaar getoetst worden. Voor de bovengenoemde buitendijkse regionale waterkeringen zal dit in 2018 plaatsvinden. Tevens wordt in dit jaar het beleid en de beleidsregel aan de hand van de opgedane ervaringen geëvalueerd.

Knardijk

In 2014 heeft de provincie in het kader van de nieuwe normen voor primaire waterkeringen besloten de norm voor de Knardijk te heroverwegen. De Knardijk hoeft dan ook niet per 1 januari 2015 op orde te zijn, maar vier jaar na de wettelijke verankering van de deltabeslissing. Provincie en waterschap zijn gezamenlijk een onderzoek gestart naar nut en noodzaak van de Knardijk als binnendijkse regionale waterkering. Er worden verschillende scenario's voor de Knardijk bekeken. In het najaar 2015 komen de resultaten beschikbaar. Het waterschap brengt op basis hiervan begin 2016 een advies over de toekomstige status van de Knardijk uit aan Gedeputeerde Staten. Afhankelijk van de door de provincie gekozen richting starten waterschap en provincie daarna een gebiedsproces om met andere partners een inrichtingsvisie voor de Knardijk op te stellen.

Maatregelen veiligheidsnormering:

1. Het waterschap spant zich in om de versterkingsopgave van de primaire waterkeringen op grond van de derde toetsing in 2011 te programmeren in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.
2. Uiterlijk 2021 toetst het waterschap alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen en brengt versterkingsmaatregelen met financiële consequenties in beeld.
3. In 2018 toetst het waterschap de regionale buitendijkse gebieden waarvoor de zorgtaak al is geïmplementeerd aan de provinciale veiligheidsnormen. Voldoen deze regionale buitendijkse keringen niet, dan ziet het waterschap er op toe dat ze aan de provinciale veiligheidsnormen gaan voldoen.
4. In 2018 evalueert het waterschap het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen.
5. Het waterschap zorgt ervoor dat alle door de provincie aangewezen regionale buitendijkse keringen in 2018 voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland.
6. In aanloop naar een provinciaal besluit over de Knardijk in 2018 voeren waterschap en provincie in 2016 een onderzoek uit naar nut en noodzaak van de kerende functie van de Knardijk in het licht van de nieuwe normering. Indien nodig versterkt het waterschap de Knardijk.

4.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 4.1 Netto lasten programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2014	BEGROOT 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren	5,3	7,2	7,1	7,3	7,1	7,3
Netto programmalasten	5,3	7,2	7,1	7,3	7,1	7,3

Het totaal van de netto lasten van het programma Waterveiligheid komt ten laste van de Watersysteemtaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2017-2019 ten opzichte van het basisjaar 2016 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 4.2 Mutaties netto lasten programma Waterveiligheid jaren 2017-2019 (in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Netto lasten conform begroting 2016	7,1	7,1	7,1	7,1
Inflatie en loonontwikkeling		0,1	0,2	0,3
Mutatie kapitaallasten		0,2	0,1	0,1
Bijstelling bijdrage HWBP		-	- 0,2	- 0,1
Basaltverkoop 2016		0,1	0,1	0,1
Bijstelling pachttopbrengsten		- 0,2	- 0,2	- 0,2
Netto programmalasten	7,1	7,3	7,1	7,3

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 4.3 Investeringsuitgaven van het programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Investeringsplan 2016-2019	2,0	0,3	-	-
Besluiten na investeringsplan 2016-2019	0,2	0,0	-	-
Totaal investeringsuitgaven	2,2	0,3	0,0	0,0

Voor het programma Waterveiligheid zullen naar verwachting in 2016 geen nieuwe investeringskredieten worden geopend. De investeringsuitgaven van 2016 betreffen uitgaven voor het op orde brengen van de buitendijkse gebieden en hiervoor is het krediet reeds verleend.

¹ De netto lasten van de realisatie 2014 en begroting 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

5. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER

5.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beogd Effect

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld:

Het waterschap stemt het waterbeheer optimaal af op de gewenste functies en draagt zorg voor goede afwatering en doorstroming in het beheergebied.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt:

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waar bij de schade als gevolg van wateroverlast zo veel mogelijk wordt voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van bodemdaling en klimaatverandering.

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt:

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waarbij de schades als gevolg van watertekorten zo veel mogelijk wordt voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van klimaatverandering.

Programmadoelen

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

1. Het samenhangende stelsel van watersysteem, gemalen en kunstwerken functioneert goed.
2. Het operationeel grondwaterbeheer is op orde.
3. Het waterschap levert een bijdrage aan het vergroten van de belevingswaarde van het watersysteem.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

4. Het watersysteem voldoet aan de inundatienorm.
5. Het waterschap werkt continu aan borgen en waar mogelijk vergroten van het waterbergend vermogen van het systeem

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

6. Het waterschap streeft op basis van een kosten/batenafweging naar het zo optimaal mogelijk voorkomen van droogteschade.

5.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

5.2.1 Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Zorgplicht Voldoende Water

Peilbeheer en peilbesluiten

Het waterschap is verantwoordelijk voor het peilbeheer binnen de polder. Wonen en werken, landbouw, natuur en recreatie zijn alleen mogelijk als overal het juiste waterpeil is ingesteld. Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger en de peilbesluiten actueel te houden. Aanvullend op de legger werkt het waterschap in 2016 aan de opbouw van een beheerregister watergangen. In dit register worden de actuele gegevens opgeslagen over de afmetingen en onderhoudstoestand van de aanwezige watergangen. Via monitoren en meten wordt de toestand van het watersysteem in beeld gebracht. De verschillende peilbesluiten in het beheergebied worden eens in de 10 jaar herzien. Op het gebied van peilbeheer zullen in 2016 de peilbesluiten van Urk, Almere en Schokland worden geactualiseerd.

Als gevolg van klimaatverandering zullen we in de toekomst te maken krijgen met grotere extremen. Dit geldt zowel voor natte als droge periodes. Om hierop te anticiperen stimuleert het waterschap herprofilering van kavelsloten en vindt in 2016 een eerste verkenning plaats naar de haalbaarheid van fluctuerende (flexibelere) waterpeilen. Het streven is dat het waterschap daar waar mogelijk samen met aangelanden het beheer en onderhoud van het watersysteem vorm geeft. Hierdoor komt het waterschap dichterbij de burger te staan en wordt de zichtbaarheid en het waterbewustzijn vergroot.

Onderhoud watergangen

Sinds 2015 vindt het onderhoud aan watergangen in landelijk en stedelijk gebied plaats op basis van een voortschrijdend meerjaren onderhoudsplan. Deze plannen zijn gebaseerd op de door het Algemeen bestuur vastgestelde uitgangspunten voor beheer en onderhoud en worden jaarlijks geactualiseerd. In 2016 zal voor de eerste keer een meerjaren onderhoudsplan voor de wateraanvoer opgesteld worden. Verder zal een kwaliteitsslag doorgevoerd worden bij de actualisatie van bestaande onderhoudsplannen, waarbij onder meer aandacht zal zijn voor het doorvoeren van de gedachte van assetmanagement.

In de afgelopen jaren is hard gewerkt aan het wegwerken van baggerachterstanden. 2016 is het eerste jaar waarin de baggerwerkzaamheden in alle watergangen in landelijk en stedelijk gebied plaatsvinden vanuit de reguliere onderhoudscyclus.

In 2015 is een start gemaakt met het digitaliseren van de schouw middels de "digitale schouw-app". In 2016 zal dit verder geïmplementeerd worden.

Participatie bij verbeteren en beheer en onderhoud watersysteem

In het Waterbeheerplan staat een aantal inhoudelijke doelstellingen en maatregelen voor het watersysteem. Zo willen we dat het water langer in de bodem wordt geborgen om versnelde afvoer van neerslag en daarmee wateroverlast in het watersysteem tegen te gaan. We willen dat kavelsloten op orde zijn en we willen dat het beheer en onderhoud van het watersysteem op orde is.

Sinds jaar en dag voert het waterschap zelf deze maatregelen op min of meer dezelfde wijze uit. Er is echter een maatschappelijke trend gaande dat burgers en bedrijven meer verantwoordelijkheid willen nemen. Het Rijk heeft hierop geanticipeerd door onder andere het instrument groen-blauwe diensten te introduceren en hiervoor subsidie beschikbaar te stellen. De landbouwsector zelf heeft

ook het initiatief naar zich toegetrokken door middel van het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW). Dit heeft inmiddels geleid tot een actieplan bodem en water (ABW) waarin LTO, provincie en waterschap samenwerken.

Wij vinden dat niet alleen het waterschap een verantwoordelijkheid heeft voor het op orde houden van de bodem en het watersysteem. Ook de aangeland heeft zelf een verantwoordelijkheid. Hiervoor is het belangrijk dat we in gesprek gaan met de aangeland over zijn rol en mogelijkheden, waarbij we werken aan het vergroten van de bewustwording van het belang van een goede bodem en een goed watersysteem.

Naast participatie en bewustwording gaan we ook op zoek naar andere vormen van beheer en onderhoud en naar nuttige toepassing van reststoffen. Dit doen we samen met kennisinstituten, bedrijfsleven en andere waterschappen. Uitgangspunt is een meer duurzaam, doelmatig en kosten-efficiënt onderhoud en beheer van het watersysteem.

Muskusrattenbeheer

Het waterschap voorkomt graafschade door muskusratten aan waterstaatswerken door de populatie te beheren op een aanvaardbaar niveau. Dat betekent dat het bestrijdingsresultaat minimaal voldoet aan de kwalificatie 'afdoende', waarbij niet meer wordt gevangen dan 0,35 muskusrat per kilometer watergang. De onder controle doelstelling wordt bereikt wanneer het bestrijdingsresultaat niet boven 0,15 vangst per kilometer watergang uitkomt. Op basis van de resultaten van de afgelopen jaren bestaat de verwachting dat de vangst in 2016 zal vallen onder de kwalificatie afdoende. Op basis van landelijk onderzoek worden mogelijke alternatieve beheerstrategieën in beeld gebracht.

Na afronding van het laatste onderdeel van dit landelijk onderzoek in april 2017 (m.n. het onderzoek objectbescherming), komen de resultaten en mogelijke alternatieven ter overweging beschikbaar.

Beverratten worden aan de nationale grenzen gevangen om verspreiding binnen Nederland tegen te gaan. Elk waterschap draagt bij aan de kosten van deze bestrijding naar rato van de oppervlakte van zijn beheergebied. Graafschade door mollen wordt tegengegaan door structureel mollen bij de keringen te bestrijden.

Verwerking maaisel

In 2014 heeft de AV verzocht om een stand van zaken ten aanzien van Biomassa. Biomassa is binnen het programma MVO & Innovatie als belangrijk onderdeel vastgelegd, waarbij het maaisel niet wordt gezien als afvalproduct dat vrijkomt tijdens het beheer en onderhoud van watergangen en keringen, maar als een waardevolle grondstof die een bijdrage kan leveren aan onze eigen waterdoelen Schoon en Voldoende. Het gebruik van maaisel als organische stof in de agrarische bodem zorgt voor een betere waterberging, minder peilschommelingen en minder uitspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.

Het gebruik van maaisel als bodemverbeterende grondstof is in het Actieplan Bodem en Water opgenomen als een volwaardig project. Het project is gestart in 2015. Een van de onderdelen hierin is het doen van een haalbaarheidsstudie om het maaisel om te zetten in compost of een bodemverbeterend middel, dat gebruikt kan worden in de landbouw. Bij een positieve haalbaarheidsstudie zal in 2016 een pilot worden gestart. Het maaisel van keringen wordt niet in deze pilot betrokken, omdat de verwaarding van maaisel tot veevoer als een goede toepassing wordt gezien in de toepassing van biomassa. Mocht de businesscase voor het verwerken van maaisel tot een bodemverbeterende grondstof negatief uitpakken, dan zullen andere toepassingen worden onderzocht.

Inzet en onderhoud gemalen en kunstwerken

Voor een goede beheersing van het waterpeil maakt het waterschap gebruik van meer dan 1000 kunstwerken. Deze variëren van een eenvoudige vaste stuw tot grote gemalen met een pompcapaciteit olopend tot 3.200 m³/minuut.

Het grootste deel van de energie die het waterschap gebruikt, wordt ingezet voor de bemaling van Flevoland. Om de energiedoelen van Zuiderzeeland te realiseren, is het nodig met een aanpak te komen voor het energiegebruik in het watersysteem. In 2015 en 2016 voert het waterschap een project uit om de totale energiehuishouding van de bemaling te verduurzamen. In 2015 wordt hiervoor een verkenning uitgevoerd en in 2016 worden concrete businesscases uitgewerkt. Hierbij wordt gekeken naar zowel energiebesparing als het zelf opwekken van energie voor de bemalingstaak en ook duurzame inkoop van energie. De ambitie is om uiteindelijk energieneutrale polderbemaling te ontwikkelen met innovaties die breder toepasbaar zijn. Waterschap Zuiderzeeland zoekt daartoe samenwerking met overheids- en marktpartijen, kennisinstituten en burgerinitiatieven. Een masterplan zal worden opgesteld met maatregelen gerelateerd aan de meerjarenbegroting om te komen tot de invulling van de genoemde ambitie. De uitkomsten van dit project worden onder andere gebruikt voor de geplande renovatie van gemaal Vissering in 2018.

Maatregelen zorgplicht voldoende water:

1. Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger actueel te houden en door planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem, de gemalen en de kunstwerken.
2. Het waterschap start in 2016 met het opbouwen van een beheerregister watergangen.
3. Jaarlijks voert het waterschap zijn plan uit voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten.
4. In 2018 zijn aangelanden zich bewust van het belang van een juiste profilering van sloten en zijn deze in 2021 zodanig op orde dat wateroverlast wordt voorkomen.
5. In 2018 verkent het waterschap de mogelijkheden van flexibeler peilbeheer.
6. In 2016 verkent het waterschap mogelijkheden om het energieverbruik van de gemalen te verlagen en/of te verduurzamen.
7. Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.
8. Het waterschap voorkomt graafschade aan de keringen door muskusratten, beverratten en mollen te vangen.
9. Het waterschap heeft, uiterlijk in 2016, een visie over water in stedelijk gebied ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij opgaven in stedelijk gebied.
10. Het waterschap heeft, uiterlijk in 2017, een visie over hoe, in een deel van ons beheergebied, aangelanden participeren bij beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet dit hebben geleid tot een andere handelwijze.

Grondwaterbeheer

Het operationele grondwaterbeheer is een taak van het waterschap. Het waterschap geeft invulling aan de grondwaterbeheertaak door het reguleren van grondwateronttrekkingen of infiltraties. Bij de regulering houdt het waterschap rekening met de Kaderrichtlijn Water en past het operationeel grondwaterbeleid toe. Uitzonderingen hierop zijn bodemenergiesystemen, openbare drinkwaterwinningen en industriële onttrekkingen van meer dan 150.000 m³/jaar. De regulering van die onttrekkingen blijft een bevoegdheid van de provincie.

Het grondwaterbeleid is in 2011 voor het laatst geëvalueerd. Het waterschap heeft daarna brede ervaring opgedaan met de uitvoering van de grondwatertaken en wil op basis daarvan het operationeel grondwaterbeleid herijken. De herijking, die gepland staat voor 2017 zal gericht zijn op het huidige beleidskader met de intentie deze te vereenvoudigen door het terugbrengen van het aantal verschillende doeleinden (soorten onttrekkingen) en de Flevolandse grenswaarden (waarboven de vergunningplicht van toepassing is) voor het duurzaam onttrekken van grondwater nader te onderzoeken.

Om meer grip op en begrip van het grond- en oppervlaktewatersysteem te krijgen werkt het waterschap aan het opstellen van water- en stoffenbalansen. In Flevoland zijn kwel, landbouw en de emissies uit de waterketen de belangrijkste bronnen van nutriënten. De uitdaging van dit meerjarige project is om de nutriëntenbelasting uit kwel en de landbouw van elkaar te kunnen onderscheiden.

Hiervoor worden twee pilotgebieden intensief bemeten. Dit monitoringsprogramma loopt door in 2016 en 2017.

Maatregelen Grondwaterbeheer:

1. In 2017 herijkt het waterschap zijn operationeel grondwaterbeleid.
2. Het waterschap levert een bijdrage aan het vergroten van de belevingswaarde van het watersysteem.

Belevingswaarde

Water is een onlosmakelijk onderdeel van het landschap van Flevoland. De behoefte om het watersysteem te gebruiken voor andere doelen, zoals recreatie op of langs het water, neemt toe. Om het medegebruik te stimuleren ondersteunt het waterschap initiatieven van derden en heeft het hiertoe een fonds opengesteld. Initiatiefnemers kunnen projecten indienen die bijdragen aan de beleving van water/recreatief medegebruik. Deze worden op drie momenten per jaar door het bestuur getoetst aan de hand van een aantal vastgesteld criteria.

In ons watersysteem komen veel cultuurhistorische objecten voor. Het waterschap vindt het belangrijk om dit erfgoed te behouden. In 2015 is een inventarisatie uitgevoerd van cultuurhistorische objecten. Op basis van deze inventarisatie wordt een strategie bepaald hoe om te gaan met het watererfgoed. Daarna wordt in 2016 een afwegingskader opgesteld, waarop het beheer en onderhoud van de cultuurhistorische objecten kan worden gebaseerd.

Maatregelen Belevingswaarde:

1. Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem door inzet van het Fonds Medegebruik.
2. In 2016 ontwikkelt het waterschap een operationeel kader voor het beheer en onderhoud van zijn cultuurhistorische objecten.

5.2.2 De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

---

Wateroverlast

De laatste toetsing van het watersysteem is uitgevoerd in 2012. De watersysteemtoetsing uit 2012 laat zien dat momenteel meer dan 99% van het beheergebied voldoet aan de gestelde normen en dus op orde is. Dit is het gevolg van de goede uitgangssituatie in Flevoland en de inspanning die in de afgelopen planperiode (2008-2012) is gepleegd. De nieuwe toetsing van het watersysteem is gepland in 2018.

Voor de wateropgave ten noordwesten van Schokland is in 2015 een inventarisatie uitgevoerd van mogelijke maatregelen waarmee de opgave kan worden beperkt. Hieruit is een voorkeursmaatregel naar voren gekomen (doorverbinding Nageler Vaart). In 2016 zal het draagvlak voor deze maatregel in het gebied worden getoetst en worden subsidiemogelijkheden verkend. Vervolgens zal een voorstel voor de uitvoering en financiering van de maatregel aan de AV worden voorgelegd.

Daarnaast zullen we met provincie en gemeente in gesprek blijven over de aanpak van knelpunten in het bodemdalingsgebied van de Noordoostpolder. Waar nodig en mogelijk zullen we hier gezamenlijk projecten opstarten (bijv. pilot in het kader van het Actieplan Bodem en Water) en beleid ontwikkelen of evalueren (bijv. evaluatie van de wateroverlastnorm door de provincie)."

Maatregelen Wateroverlast:

1. Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast via een zesjaarlijkse toetsing.
2. Om lokale wateropgaven op te lossen en bodemdalingsgebieden op de korte termijn te optimaliseren: afwegen, plannen en uitvoeren van technische maatregelen tot een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau (MKBA).

3. Om bodemdalingsgebieden op de lange termijn te transformeren: in afstemming met gebiedspartners werkt het waterschap aan een passende norm en passend landgebruik voor bodemdalingsgebieden.

Waterberging

Door de aanleg van natuurvriendelijke en duurzame oevers wordt de bergingscapaciteit van het watersysteem vergroot en daarmee de kans op wateroverlast verkleind. Het versnellingsprogramma voor de aanleg van duurzame oevers is in 2015 afgerond. Voor 2016 is rekening gehouden met de aanleg van circa 11 km duurzame oevers. Mogelijk dat er nog een tweede programma volgt. Dit hangt af van de vraag of we een POP3 subsidie toegekend krijgen. Medio 2016 komt hierover meer duidelijkheid.

Onder invloed van bodemdaling nemen de hoogteverschillen binnen de grote peilvakken toe. Binnen een peilvak zijn er hierdoor deelgebieden met grote drooglegging en deelgebieden met een beperkte drooglegging. Door middel van onderzoek wil het waterschap verkennen wat de mogelijkheden, beperkingen en kosten zijn van maatregelen waarmee het water in geval van hevige neerslag langer kan worden vastgehouden in de hogere delen van een peilvak. Hiermee wordt de bergingscapaciteit beter benut en zou wateroverlast in de lagere delen kunnen worden voorkomen. Waar mogelijk wordt dynamisch peilbeheer toegepast, waarmee in extreme omstandigheden water wordt vastgehouden in hoger gelegen peilvakken. Bij het plaatsen van een nieuwe stuw (of vervanging van een oude) zal altijd een afweging gemaakt worden of dynamisch peilbeheer mogelijk is. Dit is een continu proces.

Het anticiperen op een wateropgave die samenhangt met het agrarisch bodemgebruik is een nieuw spoor. Er zijn toenemende signalen dat achteruitgang van het organische stofgehalte, verdichting van de bodem en maatregelen als diepploegen, de natuurlijke bodemstructuur aantasten. Dit heeft negatieve gevolgen voor de doorlatendheid en het waterbergend vermogen van de bodem. Het waterschap wil het duurzaam bodemgebruik- en beheer bij de agrariërs actief (blijven) agenderen en stimuleren. Naast de mogelijkheden om dit onderwerp in reguliere overlegmomenten bij gebiedspartners te agenderen, ziet het waterschap vooral de kans om hier samen met de partners binnen het Actieprogramma Bodem en Water (regionale uitwerking van het landelijke Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) invulling aan te geven.

Als gevolg van bodemdaling neemt het waterbergend vermogen van de bodem af. Dit proces is niet te stoppen, maar mogelijk wel te vertragen. Onder de koepel van het Actieplan Bodem en Water is Waterschap Zuiderzeeland eind 2014 gestart met het project Spaarwater, dat in 2016 nog doorloopt. In dit innovatieve onderzoek staat de vraag centraal of de bodemdaling kan worden vertraagd door te sturen op de grondwaterstanden in de kavel. Ook wordt onderzocht of er waterbesparingen mogelijk zijn op de kavel om zo een bijdrage te leveren aan het verminderen van het watergebruik.

Maatregelen Waterberging:

1. Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.
2. Het waterschap verkent in 2016 mogelijkheden om de knelpunten voor wateroverlast te beperken door water in hogere delen van het peilvak vast te houden.
3. Het waterschap stimuleert agrariërs om via duurzaam bodembeheer het waterbergend vermogen op de landbouwkavel te behouden of te vergroten.

Droogteschade

Wateraanvoerbeleid

In het beheergebied wordt op een aantal plaatsen, vooral in de Noordoostpolder, water aangevoerd. Uit de evaluatie van het wateraanvoerbeleid in 2013 is naar voren gekomen dat het gewenst is om het beleid te actualiseren. Met de actualisatie van het beleid is gewacht tot de hoofdlijnen van het Deltaprogramma Zoetwater duidelijk waren. Mede hierdoor is er ook voor gekozen om de beleidsactualisatie te verbreden naar watervoorzieningenbeleid. In 2015 is een start gemaakt en worden een aantal keuzes op hoofdlijnen gemaakt. Vanaf 2016 zal het beleid verder worden ingevuld. Dit zal in afstemming plaatsvinden met onze gebiedspartners.

Zoetwateraanvoer uit Rijkswateren

Met name in de Noordoostpolder wordt water ingelaten vanuit de Rijkswateren. In het kader van het Deltaprogramma zoetwater is afgesproken dat alle regionale waterbeheerders rond het IJsselmeer en Markermeer zich zullen inspannen om de totale hoeveelheid wateraanvoer te beperken.

Parallel aan de formulering van de Deltabeslissing is Waterschap Zuiderzeeland al begonnen met het inventariseren van mogelijke besparingen op de waterinlaat. Onder andere door de automatisering van stuwen is de verwachting dat een substantiële besparing op de waterinlaat te realiseren is. Mede vanuit het belang van energiebesparing (ingelaten water wordt grotendeels weer uitgemalen) zullen in de komende jaren verdere besparingsmogelijkheden worden onderzocht.

Maatregelen Droogteschade:

1. Het waterschap werkt in 2016 het voorzieningenniveau uit, zodat gebruikers van zoet water weten waarop ze mogen rekenen.
2. Het waterschap verkent in 2016 de mogelijkheden om de inlaat van water vanuit omliggende Rijkswateren te optimaliseren, onder meer door het intern verdelen en vasthouden van water.

5.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende Water verbonden zijn.

Tabel 5.1 Netto lasten programma Voldoende water (in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2014	BEGROOT 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	20,8	21,8	19,4	18,7	19,2	18,9
De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Netto programmalasten	21,3	22,3	20,0	19,3	19,8	19,5

Het totaal van de netto lasten van het programma Voldoende Water komt ten laste van de watersysteemtaak.

¹ De netto lasten van de realisatie 2014 en begroting 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2017-2019 ten opzichte van het basisjaar 2016 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 5.2 Netto lasten programma Voldoende water jaren 2017-2019 (in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Netto lasten conform begroting 2016	20,0	20,0	20,0	20,0
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	0,9
Mutatie kapitaallasten		0,0	0,0	- 0,3
MJOP landelijk gebied		- 0,4	- 0,5	- 0,6
MJOP stedelijk gebied		- 0,2	- 0,2	- 0,2
Actualisatie oevers		- 0,4	- 0,1	- 0,3
Netto programmalasten	20,0	19,3	19,8	19,5

Investeringsen

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 5.3 Investeringsuitgaven programma Voldoende water (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Investeringsplan 2016-2019	1,8	2,3	4,7	4,3
Besluiten na investeringsplan 2016-2019	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal investeringsuitgaven	1,7	2,2	4,6	4,2

Voor het programma Voldoende Water zal in 2016 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen worden opgesteld. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV zullen worden voorgelegd en welke aan het college van DenH. Voor de vervanging van de raampartijen van de gemalen Colijn en Lovink geldt dat er reeds een voorbereidingskrediet is verleend. Daarom wijkt het bedrag van het te verlenen krediet af van de totaal geraamde investering. De aanvraag van het krediet voor gemaal Vissering betreft de aanvraag van een voorbereidingskrediet voor de totale renovatie van het gemaal.

Tabel 5.4 Beslissingsbevoegdheid kredietopenstelling 2016 (bedragen in duizenden euro's)

	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2016	AV/DENH
Verruimen/vernieuwen wegduikers 2016	163	163	DenH
Aankoop grond duurzame oevers 2016	45	45	DenH
Gemaal Vissering, renovatie pompinstallatie	9.755	200	AV
Ondergemalen NOP: pompinstallatie Kievit	85	85	DenH
Gemaal Colijn/Lovink, vervangen raampartijen gemaal	810	770	DenH
Renovatie en automatisering hevel Kadoelen	134	134	DenH
Vernieuwen stuwputten wateraanvoer 2016	59	59	DenH
Totaal investeringsuitgaven	11.051	1.756	

6. PROGRAMMA SCHOON WATER

6.1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Goede kansen voor flora en fauna:

Het beheergebied van het waterschap biedt goede leef-, verblijf- en voortplantingsmogelijkheden voor de inheemse aquatische flora en fauna.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit:

De chemische toestand van de oppervlaktewateren vormt geen belemmering voor ecologie en gebruiksfuncties van water.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht:

Het afvalwatersysteem is robuust, het beheer is doelmatig en het systeem is duurzaam ingericht.

Programmadoelen

Goede kansen voor flora en fauna

1. Uiterlijk in 2021 heeft het waterschap de inrichtingsmaatregelen uitgevoerd die nodig zijn om de regionaal vastgestelde KRW-doelen voor de ecologische waterkwaliteit van oppervlaktelichamen te bereiken.
2. In 2021 is de visserij op aal in het beheergebied van het waterschap verduurzaamd.
3. De inrichting en het beheer van de watergangen in Flevoland zijn gericht op het tegengaan van vestiging en verspreiding van exoten. De nadruk ligt hierbij op invasieve exoten.
4. In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van KRW ecologische doelen afgeleid.
5. Om effecten op de zuurstofhuishouding te voorkomen, wordt maaisel dat vrijkomt bij het beheer en onderhoud van het natte profiel van de watergangen zo snel mogelijk uit de watergang verwijderd.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit

6. Alle oppervlaktewateren in het beheergebied voldoen aan de nationale en Europese normen voor chemische waterkwaliteit en aan de regionale doelen voor fysische chemische parameters.
7. In 2019 is bekend in hoeverre bacteriën die resistent zijn voor antibiotica voorkomen in de watersystemen in Flevoland en of ze gevolgen hebben voor de waterkwaliteit.
8. In 2021 is bekend of microplastics een bedreiging vormen voor de waterkwaliteit in Flevoland.
9. In 2021 is er – waar kansrijk – een structurele samenwerking tussen producenten, gebruikers, provincie, waterschap en onderzoeksinstituten, gericht op het beperken van emissies van geneesmiddelen voor mens en dier en andere probleemstoffen.
10. Waterschap Zuiderzeeland faciliteert de uitvoering van het Actieplan Bodem en Water en levert daarmee een bijdrage aan de door LTO nagestreefde 80% reductie van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten.
11. In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van de KRW regionale doelen afgeleid voor de fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.
12. De binnendijkse zwemwaterlocaties binnen het beheergebied van het waterschap voldoen aan de eisen van de Europese zwemwaterrichtlijn.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

13. De hydraulische en de biologische capaciteit van het afvalwatersysteem zijn op orde.
14. De emissies vanuit het afvalwatersysteem voldoen aan de lozings- en milieu-eisen zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.
15. Het beheer van het afvalwatersysteem is op orde.
16. De afvalwaterketen is doelmatig en efficiënt.
17. Duurzaam omgaan met energie en grondstoffen aanwezig in het afvalwatersysteem en klimaatbestendige inrichting.

6.2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

6.2.1 Goede kansen voor flora en fauna

Kaderrichtlijn Water

De belangrijkste maatregel die het waterschap neemt om te gaan voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) betreft de aanleg van duurzame en natuurvriendelijke oevers. De doelstelling is om in de KRW-waterlichamen 40% duurzame / natuurvriendelijke oevers te hebben aangelegd. In de periode 2010 tot 2015 heeft er een forse versnelling van deze aanleg plaatsgevonden dankzij subsidies. Voor de komende jaren zal een aanvraag worden gedaan voor POP3 subsidie om de ambitie om meer duurzame oevers aan te leggen te realiseren. In de loop van 2016 zal duidelijk worden of deze subsidie wordt toegekend. Bij toekenning zal er een tweede programma plaatsvinden in de komende jaren. Als de subsidie niet wordt toegekend, zal de hoeveelheid aan te leggen kilometers oever waarschijnlijk een stuk beperkter zijn dan voorgaande jaren.

De gemalen langs de randen van de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland belemmeren de trek van vis de polder in. In Zuidelijk en Oostelijk Flevoland is visintrek vanuit Rijkswateren goed mogelijk bij gemaal Colijn. In 2018/2019 wordt de visintrek vanuit Rijkswateren in de Noordoostpolder mogelijk door gemaal Vissering vispasseerbaar te maken (gelijktijdig met de geplande renovatie van het gemaal). Hoe dit eruit komt te zien is onder andere afhankelijk van de uitkomsten van het project 'Energie en gemalen'. Ook binnen de polders worden, op locaties waar dit nodig is, stuwen vispasseerbaar gemaakt. In het kader van kostenbeheersing worden maatregelen tegelijkertijd met de aanleg of renovatie van stuwen uitgevoerd. Omdat niet al deze kunstwerken voor 2027 gerenoveerd of vervangen zullen worden, bestaat het risico dat de KRW-doelen voor vis niet in alle waterlichamen tijdig gehaald zullen worden. Om deze reden zal er voor 2019 worden onderzocht of er voor 2021 aanvullende maatregelen nodig zijn om de KRW doelen voor vis te behalen.

Maatregelen Kaderrichtlijn Water:

1. Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.
2. Uiterlijk 2021 legt het waterschap een vispassage aan voor soorten die van de Rijkswateren naar de Noordoostpolder trekken.
3. Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de Rijkswateren en Zuiderzeeland verder is te verbeteren en programmeert waar nodig maatregelen.
4. Voor 2019 onderzoekt het waterschap hoe de vismigratie binnen de polders verder kan worden verbeterd om de KRW-doelstellingen voor vis te bereiken en neemt uiterlijk 2021 de noodzakelijke maatregelen.

Aal

Door overbevissing is de hoeveelheid aal in Europa sterk verminderd, ook in Nederland. Hier is deze slangachtige vis ook bekend onder de naam 'paling'. Het beleid uit het landelijke Aalherstelplan is erop gericht de hoeveelheid naar zee trekkende volwassen en kuitrijpe palingen (schieraal) te vergroten, zodat de volwassen vissen zich kunnen voortplanten. Voortplanten doen de volwassen dieren namelijk alleen in de Sargassozee, een wierrijk deel van de westelijke Atlantische Oceaan. Waterschap Zuiderzeeland volgt het beleid uit het Aalherstelplan. Zo legt het waterschap vismigratievoorzieningen aan bij de gemalen, als onderdeel van de KRW-verplichtingen. Daarnaast wordt vanaf 2016 in samenwerking met de beroepsvissers gewerkt aan een pragmatische aanpak van de verduurzaming van de aalvisserij.

Maatregelen Aal:

1. Het waterschap onderzoekt voor 2017 samen met de beroepsvisserij hoe de aalvisserij in het beheergebied te verduurzamen is. In overleg met de sector worden de noodzakelijke maatregelen uitgevoerd.

Exoten

Exoten zijn waterplanten die niet van origine in ons watersysteem voorkomen en hebben een negatieve invloed op het ecologisch functioneren van het watersysteem (voorbeeld: de reuzenberenklauw). Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen. We proberen te voorkomen dat ze zich hier vestigen. Eenmaal gevestigde soorten proberen we te elimineren en bestaande exotenpopulaties laten we niet verder groeien. Bij de preventie en bestrijding van exoten maakt het waterschap gebruik van voorlichting en communicatie. Opzettelijke introductie komt voor een belangrijk deel voort uit een gebrek aan bewustzijn over de risico's die het invoeren en uitzetten van exoten met zich mee brengen. Afspraken met importeurs, tuincentra en transporteurs kunnen problemen daarnaast preventief ondervangen. Voor exotische waterplanten bestaat er een Convenant waterplanten, waarbij de Unie van waterschappen is aangesloten.

Uiterlijk 2018 onderzoekt het waterschap met welke inrichtings- en beheermaatregelen de vestiging en verspreiding van exoten zo veel mogelijk kan worden beperkt. De uitkomsten van het onderzoek worden toegepast, voor zover deze passen bij de doelstellingen en functies van het watersysteem. Het waterschap zal de terreinbeheerders attenderen op de uitkomsten van dit onderzoek.

Maatregelen Exoten:

1. Uiterlijk 2018 onderzoekt het waterschap met welke inrichtings- en beheermaatregelen de vestiging en verspreiding van exoten zo veel mogelijk kan worden beperkt.
2. Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen.

Overige wateren

De chemische en ecologische kwaliteitsdoelen voor KRW-waterlichamen liggen juridisch vast. Daartoe behoren in Flevoland niet: stedelijk water, wateren op gronden van terreinbeherende instanties en (kavel)sloten. In 2010 bleek er bij gebiedspartners voldoende draagvlak te bestaan om ook voor deze niet-KRW waterlichamen doelen af te leiden. Om dat overal op dezelfde manier te doen, is in 2013 een landelijke methodiek vastgesteld.

In de periode tot en met 2019 bepaalt het waterschap, op basis van de landelijke methodiek en in samenspraak met de betrokken gebiedspartners, voor de niet-KRW waterlichamen regionale doelen. Vanaf 2015 worden gebiedspilots uitgevoerd voor het stedelijk water van Lelystad en de Kuinderplas. De verworven inzichten worden gebruikt voor de uiteindelijke vaststelling van doelstellingen in 2019. Het proces is sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende monitoringsgegevens. Uit de pilots moet blijken of er voldoende gegevens beschikbaar zijn.

Maatregelen Overige wateren:

1. In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, regionale (ecologische) doelen af voor de niet-KRW waterlichamen.

Beheer en onderhoud

Eind 2016 komen de uitkomsten beschikbaar van een 3-jarig onderzoek (NIOO-Wageningen + Waterschap Zuiderzeeland) naar de verschillen in effecten op waterkwaliteit (zuurstof, meststoffen) én kosteneffectiviteit van een traditionele maaiboot en een innovatief aangedreven maai-opruimboot. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek en de besluitvorming past het waterschap deze werkwijze vervolgens toe. De uitkomsten van dit onderzoek zijn ook input voor de businesscase "verzamelen biomassa".

Maatregelen Beheer en onderhoud:

1. Voor 2018 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel, dat in landelijk gebied vrijkomt uit het natte profiel van de watergangen, zo snel mogelijk kan worden verwijderd.

6.2.2 Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Chemische oppervlaktewaterkwaliteit

Oppervlaktewaterkwaliteit

Prioritaire en overige verontreinigingen toetsen we aan de normen uit het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water en de Regeling monitoring kaderrichtlijn water. Voor geen van deze stoffen wordt de norm overschreden. In 2013 heeft de Europese Commissie de lijst met prioritaire stoffen uitgebreid van 33 naar 45 stoffen. Bij de volgende meetronde in 2017 start het waterschap met het monitoren van de toegevoegde 12 stoffen.

Zuiderzeeland is actief betrokken bij de ontwikkelingen die op dit gebied plaatsvinden, via de Unie van Waterschappen, Bureau Brussel en de samenwerking Monitoring Rijn Oost. In 2018 is de monitoring van de nieuwe prioritaire stoffen uitgewerkt in het gezamenlijke monitoringsplan van de Rijn Oost waterschappen.

Resistente bacteriën, microplastics en medicijnresten

Toenemende aandacht gaat uit naar de aanwezigheid in het oppervlaktewater van bacteriën die resistent zijn voor antibiotica (resistente bacteriën), microplastics en medicijnresten afkomstig van gebruik door mens en dier. Deze stoffen vormen een gezondheidsrisico voor mens en ecosystemen.

Het waterschap beschikt voor deze stoffen over onvoldoende instrumenten om de emissies zelfstandig te reduceren. Hiervoor is aanvullend rijksbeleid nodig, gebaseerd op de uitgangspunten 'de vervuiler betaalt' en 'aanpak bij de bron'. Wel agendeert het waterschap de problematiek bij de Unie van Waterschappen, het Rijk en Bureau Brussel. Daarnaast levert het waterschap een bijdrage aan het vergroten van kennis. Dit doet het waterschap door (gezamenlijk met andere partijen) onderzoek uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn:

- Onderzoek naar de belangrijkste bronnen van medicijnresten (zowel humaan als dierlijk).
- Onderzoek naar de relatie tussen het vóórkomen van bacterieresistentie in oppervlaktewater en de herkomst van dit oppervlaktewater (samen met Stowa, RIVM en de Universiteit Utrecht).
- Onderzoek naar het vóórkomen van medicijnresten en ziekteverwekkers in het effluent van iba's. Belangrijke drijfveer hiervoor is de nieuwe woonwijk Almere Oosterwold, waar de gemeente heeft besloten om geen riolering aan te leggen.
- Participatie in onderzoek van de Wageningen University gericht op het ontwikkelen van methoden voor het monitoren van microplastics, het inschatten van risico's van microplastics en op het verminderen van risico's.

Het waterschap streeft ernaar om samen met andere betrokken actoren afspraken te maken over emissie-reducerende maatregelen. Deze aanpak wil het waterschap ook volgen voor andere stoffen die tot waterkwaliteitsproblemen leiden. Een voorbeeld hiervan is het zwerfvuil langs en in watergangen in stedelijk en landelijk gebied.

Maatregelen Chemische oppervlaktewaterkwaliteit:

1. Uiterlijk eind 2018 implementeert het waterschap nieuwe prioritaire stoffenrichtlijn in het monitoringsprogramma.
2. Uiterlijk 2018 inventariseert het waterschap het vóórkomen van resistente bacteriën en relevante emissiebronnen van resistente bacteriën in zijn beheergebied.
3. Uiterlijk 2020 inventariseert het waterschap het vóórkomen van microplastics, relevante emissiebronnen van microplastics en risico's in zijn beheergebied.
4. Het waterschap start in 2016 een brongerichte pilot ter vermindering van de emissies van microplastics.
5. Voor 2019 inventariseert het waterschap het voorkomen van geneesmiddelen voor mens en dier en relevante emissiebronnen van geneesmiddelen voor mens en dier in zijn beheergebied.
6. Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen. Waar zinvol en/of kansrijk wordt, al dan niet in samenwerking met genoemde partijen, gestart met de uitvoering en monitoring.
7. Het waterschap zet gedurende de planperiode in op het terugdringen van zwerfvuil in en langs het water.
8. Het waterschap voert uiterlijk in 2019, samen met milieuorganisaties, regionale voorlichtingscampagnes uit om bedrijven en inwoners bewust te maken van stoffen die niet in het water thuis horen (vet, microplastics).

Nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen

Een groot deel van het beheergebied bestaat uit landbouwgrond. De agrarische sector maakt gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Daardoor komen deze stoffen ook in het milieu terecht. In 2013 bleek dat plaatselijk de norm wordt overschreden. Dit geldt ook voor andere stoffen dan de prioritaire stoffen van de KRW. Het waterschap dringt emissies terug door agrariërs te stimuleren om minder nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken. Dit gebeurt onder meer via akkerrandenprojecten, door te participeren in aanpak, borging en certificering van watergerelateerde activiteiten in de landbouwpraktijk en door voorlichting en advisering. Onder de vlag van het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap jaarlijks een aantal projecten en activiteiten uit die gericht zijn op beperking van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Het actieplan heeft een looptijd van drie jaar (2014-2016). Na een positieve evaluatie is een verlenging met drie jaar mogelijk.

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu is voornemens om het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door gemeenten te verbieden. In stedelijk gebied wil het waterschap een stimulerende rol spelen bij het beperken van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit kan bijvoorbeeld door particulieren via voorlichting te wijzen op de risico's van het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen.

Het waterschap is in 2015 gestart met onderzoek naar natuurlijke achtergrond concentraties en antropogene bronnen van nutriënten. In Flevoland zijn kwel, landbouw en de emissies uit de waterketen de belangrijkste bronnen van nutriënten. De uitdaging van dit meerjarig project is om de nutriëntenbelasting uit kwel en de landbouw van elkaar te kunnen onderscheiden. Hiervoor worden twee pilotgebieden intensief bemeten. Dit monitoringsprogramma loopt door in 2016 en 2017.

Het waterschap en de provincie hebben beperkte instrumenten om deze verontreinigingen tegen te gaan. Daarom agendeert het waterschap deze problematiek actief bij de Unie van Waterschappen en het Rijk. Daarmee wil het bereiken dat bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen voldoende rekening wordt gehouden met emissies naar het water.

Maatregelen Nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen:

1. Het waterschap agendeert de problematiek rondom nutriënten, gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen via de Unie van Waterschappen en Bureau Brussel op nationaal en Europees niveau. Het waterschap volgt vervolgens de ontwikkelingen en onderneemt, afhankelijk van de besluiten, actie.
2. Via het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap in samenwerking met de sector kansrijke en effectieve maatregelen uit om de emissies van nutriënten en gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen te beperken. De sector heeft hierbij een initiërende rol, het waterschap een stimulerende en voorlichtende rol.
3. Voor 2021 stelt het waterschap water- en nutriëntenbalansen op voor de verschillende afdelingen in de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.
4. In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, in samenspraak met de betrokken gebiedspartners, voor de niet-KRW waterlichamen regionale doelen af voor fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.
5. Waterschap Zuiderzeeland evalueert in 2016, samen met haar partners, de sectorale aanpak Actieplan Bodem en Water Flevoland.

Zwemwater

In het beheergebied van Zuiderzeeland liggen negen officiële (door de provincie Flevoland aangewezen) zwemwaterlocaties. In 2013 zijn voor deze zwemwaterlocaties de zwemwater(risico)profielen opgesteld of geactualiseerd. Als de zwemwaterkwaliteit op de locaties goed blijft zullen we de zwemwaterprofielen in 2019 weer actualiseren.

Voor potentiële zwemwaterlocaties onderzoekt het waterschap de zwemwaterkwaliteit gedurende twee jaar en stelt het een zwemwater(risico)profiel op. Op basis van het zwemwaterprofiel en de meetresultaten volgt een advies aan de provincie over de geschiktheid als zwemwater. Drie zwemwaterlocaties zijn in vooronderzoek en kunnen op basis van de huidige resultaten in 2016 worden opgenomen als officiële zwemwaterlocatie.

In het geval er problemen zijn met de zwemwaterkwaliteit (tot op heden vooral blauwalgen en incidenteel bacteriologische overschrijding) zet het waterschap zich in om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren door middel van onderzoek en advisering. De feitelijke verbetermaatregelen moeten door de beheerder van de zwemwaterlocatie zelf worden uitgevoerd.

Maatregelen Zwemwater:

1. Aan de hand van zwemwaterprofielen volgt het waterschap de zwemwaterkwaliteit en neemt zo mogelijk maatregelen om de waterkwaliteit op de zwemwaterlocaties te verbeteren.
2. Het waterschap monitort de zwemwaterkwaliteit op potentiële zwemwaterlocaties en adviseert de provincie hierover.

6.2.3 Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

---

Robuust afvalwatersysteem

Capaciteit

In een transport- en zuiveringsplan vertaalt het waterschap zijn doelen naar uitvoeringsmaatregelen. In dit plan komen de relevante beleidslijnen en behoeften vanuit de taakuitoefening samen en worden maatregelen in samenhang afgewogen. In dit vierjaarlijkse document legt het waterschap vast welke investeringen, onderzoeken en beheer- en onderhoudsactiviteiten daarvoor nodig zijn. De voortgang van het Transport- en Zuiveringsplan wordt jaarlijks gemonitord en indien nodig bijgesteld. In 2018 zal het Transport- en Zuiveringsplan een volledige actualisatie ondergaan.

Door nauwe samenwerking met de gemeenten vermindert het waterschap de hoeveelheid regenwater en rioolvreemd water die naar de zuivering wordt afgevoerd. In hemelwatersies, gemeentelijke rioleringsplannen en in de optimalisatiestudies per zuiveringskring is nadrukkelijk aandacht voor maatregelen om de hoeveelheid schoon water die onnodig naar de zuivering gaat te verminderen. Het waterschap maakt afspraken met gemeenten over de gewenste kwaliteit van het oppervlaktewater en over de benodigde maatregelen en legt deze afspraken vast in een afvalwaterakkoord. Binnen de samenwerking Afvalwaterketen Flevoland zal in 2016 gestart worden met het proces hoe de tweede generatie optimalisatiestudies gezamenlijk opgepakt kunnen worden.

Emissies

Het waterschap onderzoekt of het de bestaande systemen in het buitengebied robuuster kan maken en welke decentrale duurzame systemen het bij nieuwe lozingen in het buitengebied kan inzetten, met als uitgangspunt dat deze lozingen het gebiedsrendement niet verslechteren. Waterschap Zuiderzeeland maakt tot nu toe vooral gebruik van centrale zuiveringen. Bij grotere ruimtelijke ontwikkelingen – zoals de nieuwe woonwijk Almere Oosterwold – wordt onderzocht of decentraal zuiveren op de lange termijn doelmatig is. Om een goede afweging te maken en sturing te geven zijn beleidsregels noodzakelijk. Het plan van aanpak voor beleidsregels voor gebiedgericht beleid in het buitengebied en de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen is inmiddels opgesteld, zodat deze in 2016 operationeel kunnen zijn.

Zoals in paragraaf 6.2.2 is genoemd komen er in het watersysteem steeds meer medicijnresten en nutriënten voor. De kosten en baten voor de verwijdering van nutriënten en medicijnresten op de AWZI's blijven de komende jaren onder de aandacht van Zuiderzeeland.

Maatregelen Robuust afvalwatersysteem:

1. Het waterschap actualiseert in 2018 het Transport- en Zuiveringsplan.
2. Het waterschap stelt in 2016 beleidsregels op voor gebiedsgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.
3. Het waterschap voert tot en met 2021 voor alle zuiveringskringen/gemeenten de tweede generatie optimalisatiestudies uit en legt de afspraken vast.
4. Uiterlijk in 2018 brengt het waterschap de kosten en baten van de verwijdering van nutriënten en medicijnresten op de AWZI's in beeld.

Doelmatig beheer

Het waterschap beheert het afvalwatersysteem 'doelmatig'. Dit betekent dat we de juiste dingen doen, dat we die dingen goed doen en tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Een goed voorbeeld is het scheiden van schoon regenwater en vuil afvalwater ('afkoppelen'). De doelmatigheid vergroten kan ook door vernieuwingen in beheer en onderhoud, door decentrale zuivering in buitengebieden en door samen te werken met de gemeenten in Flevoland. Bij het zoeken naar optimalisatie in de afvalwaterketen wordt de samenwerking met andere partijen verkend. Doelmatigheidswinst willen wij zoveel mogelijk invullen in samenhang met het verbeteren van de waterkwaliteit in de stedelijke gebieden.

In de samenwerking met de gemeenten wordt in vier werkgroepen gewerkt aan een maatregelenprogramma voor het behalen van de financiële doelstelling om in 2020 12,5% minder kosten te maken dan was voorzien in 2010 (minder – meer). Eind 2015 zijn er plannen van aanpak gereed voor slim specialiseren (reinigen en inspecteren), meten en monitoren, gezamenlijke planvorming en het innovatieprogramma. Vanaf 2016 wordt hier invulling aan gegeven.

In het samenwerkingsverband Waterkracht Rijn Oost wordt in 2015 een strategie opgesteld omtrent de verwerking van industrieel afvalwater. Mede op grond van deze strategie kan in 2016 een beleidsregel worden opgesteld voor het stabiel houden van het aanbod van afvalwater naar de zuivering.

Jaarlijks wordt de discrepantie tussen biologische belasting omgerekend naar inwoner equivalenten (kosten) en vervuilingseenheden (inkomsten) per zuiveringskring bepaald. Uit vergelijkend onderzoek blijkt dat de discrepantie bij Waterschap Zuiderzeeland op een aantal AWZI's relatief hoog is. Per jaar zal één zuiveringskring nader onderzocht worden met als doel de discrepantie tot een acceptabel niveau te brengen. De selectie van de zuiveringskring hangt af van de realisatiecijfers over heel 2015, waarbij tevens de ontwikkeling van de afgelopen jaren betrokken wordt.

Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement voort en neemt daarbij, voor zover mogelijk ook het watersysteem mee. Binnen Waterkracht wordt ook intensief samengewerkt op dit onderwerp.

Maatregelen Doelmatig beheer:

1. Het waterschap voert het maatregelprogramma (2014 t/m 2020) uit dat is opgesteld in de samenwerking afvalwaterketen Flevoland voor het behalen van de financiële doelstelling uit het regionaal bestuursakkoord water.
2. Het waterschap stelt in 2016 beleidsregels op voor het stabiel houden van het aanbod van afvalwater naar de zuivering.
3. Het waterschap voert gedurende de planperiode de voorgenomen maatregelen uit om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van de zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau en organiseert een continue monitoring om inzicht te hebben in discrepantie-ontwikkeling.
4. Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement voort.

Duurzame, klimaatbestendige en energiezuinige inrichting

Waterschap Zuiderzeeland heeft de ambitie om de afvalwaterketen volledig zelfvoorzienend te hebben in 2035. Er zijn de afgelopen jaren al diverse maatregelen genomen in dit kader, maar om de ambitie waar te maken worden ook in de komende jaren maatregelen genomen om de verduurzaming van de afvalwaterketen te vergroten. De belangrijkste maatregelen voor 2016 hebben betrekking op de AWZI's Tollebeek en Dronten.

De pilotfase van het Ephyra project op AWZI Tollebeek (innovatieve slibvergisting) is inmiddels met succes afgerond. De resultaten zijn in het najaar met de AV gedeeld. Daarbij is het besluit genomen om een definitief ontwerp en bestek op te stellen voor de slibvergistingstechnologie Ephyra. Op basis van het bestek zal medio 2016 een besluit worden genomen over de uitvoering van de renovatie van de sliblijn van Tollebeek.

In 2015 heeft de AV een besluit genomen om zonnepanelen op AWZI Dronten te plaatsen mits er een substantieel deel subsidie wordt verkregen. Naar verwachting kunnen DenH en AV eind dit jaar worden geïnformeerd over de vraag of de zonnepanelen realiseerbaar zijn op de AWZI Dronten. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen de zonnepanelen dan in 2016 gerealiseerd worden.

Het waterschap heeft vanuit zijn maatschappelijke rol ook de ambitie om het afvalwater meer en meer te zien als een grondstof (fosfaat, cellulose, eiwitten, bioplastics, e.d.) en de waarde van grondstoffen te gaan benutten. Hiertoe zal het waterschap een grondstoffenstrategie opstellen, waarmee in 2016 gestart wordt.

In Waterkrachtverband wordt de kennis rond energie en grondstoffen gedeeld en wordt samengewerkt bij het uitvoeren van verschillende studies en verkenningen rond dit thema.

Maatregelen Duurzame inrichting:

1. Het waterschap neemt gedurende de planperiode maatregelen die ertoe bijdragen dat de afvalwaterketen in 2035 100% zelfvoorzienend is. Daarmee geeft het waterschap invulling aan de energiestrategie.
2. Het waterschap stelt in 2017 een grondstoffenstrategie op en realiseert in 2020 een slibstrategie.
3. Het waterschap onderzoekt gedurende de planperiode hoe het gehele afvalwatersysteem in 2030 klimaatbestendig ingericht kan zijn.
4. Het waterschap onderzoekt in 2018 de haalbaarheid van broeikasgasreducerende maatregelen.

6.3 WAT MAG HET KOSTEN?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon Water verbonden zijn.

Tabel 6.1 Netto lasten programma Schoon water (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2014	BEGROOT 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Goede kansen voor flora en fauna	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Goede oppervlaktewaterkwaliteit	1,4	1,4	1,6	1,5	1,5	1,6
Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	18,6	20,1	18,9	19,4	20,4	20,6
Netto programmalasten	20,4	22,0	21,0	21,5	22,5	22,8

Het totaal van de netto lasten van de subprogramma's 'Goede kansen voor flora en fauna' en 'Goede oppervlaktewaterkwaliteit' komt ten laste van de watersysteemtaak. Het totaal van het subprogramma 'Robuust afvalwatersysteem, duurzaam beheerd en doelmatig ingericht' komt ten laste van de zuiveringstaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2017-2019 ten opzichte van het basisjaar 2016 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 6.2 Mutaties netto lasten programma Schoon jaren 2017-2019 (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019
Netto lasten conform begroting 2016	21,0	21,0	21,0	21,0
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	0,9
Mutatie kapitaallasten		0,1	0,7	0,5
Ontwikkeling zuiveringsbeheer		0,2	0,3	0,5
Aanpak diffuse emissies		-0,1	-0,1	-0,1
Urinescheiding Almere		0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	21,0	21,5	22,5	22,8

¹ De netto lasten van de realisatie 2014 en begroting 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

Investeringsen

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel 6.3 Investeringsuitgaven programma Schoon water (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Investeringsplan 2016-2019	4,6	4,7	0,2	0,9
Besluiten na investeringsplan 2016-2019	1,1	1,2	-	-
Totaal investeringsuitgaven	5,7	5,9	0,2	0,9

De mutaties ten opzichte van het investeringsplan bij de voorjaarsnota worden voor het grootste deel veroorzaakt door de bijstelling van de investeringsraming van Ephyra, zoals die in oktober in de AV is behandeld.

Voor het programma Schoon Water zal in 2015 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen worden opgesteld. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV zullen worden voorgelegd en welke aan het college van DenH. Voor de investering in de slibinstallatie in Tollebeek is reeds een voorbereidingskrediet beschikbaar van € 950.000, vandaar dat het nog open te stellen bedrag afwijkt van de totale investering.

Tabel 6.4 Beslissingsbevoegdheid kredietopenstelling 2016 (bedragen in duizenden euro's)

	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2016	AV/DENH
Renovatie rioolgemaal Swifterbant	525	525	DenH
Renovatie rioolgemaal Urk Stortemelk	400	400	DenH
RG Maurice Garinpad (260)	500	500	DenH
Renovatie rioolgemaal AZC Harderwold	250	250	DenH
Renovatie rioolgemaal Horsterveld	120	120	DenH
Zonnepanelen AWZI Dronten	800	800	DenH
AWZI Tollebeek verv slibinstallatie	5.800	4.850	AV
Urinescheiding	190	190	AV
Renovatie Almere 2016	200	200	DenH
Totaal investeringsuitgaven	8.785	8.185	

7. DEKKINGSMIDDELEN PER TAAK EN POST ONVOORZIEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringen. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

Lastenontwikkeling komende jaren

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijschelding wordt behandeld in de paragraaf waterschapsbelastingen (zie paragraaf 8.7).

Tabel 7.1 Lastenontwikkeling (bedragen in miljoenen euro's)¹

	REALISATIE 2014	BEGROOT 2015	BEGROOT 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019
Waterveiligheid	5,3	7,2	7,1	7,3	7,1	7,3
Voldoende water	21,3	22,3	20,0	19,3	19,8	19,5
Schoon water	20,4	22,0	21,0	21,5	22,5	22,8
Algemeen	20,7	20,7	20,5	21,0	21,2	21,2
Netto lasten	67,7	72,1	68,7	69,0	70,6	70,9
Watersysteemheffingen	41,1	40,6	41,1	41,8	42,5	43,2
Verontreinigingsheffing	0,9	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7
Zuiveringsheffing	27,8	27,4	27,3	27,4	27,6	27,7
Waterschapsbelastingen	69,8	68,9	69,1	69,9	70,8	71,7
Exploitatieresultaat	2,1	- 3,2	0,4	0,9	0,2	0,8
Reserve-inzet	-	3,2	- 0,4	- 0,9	- 0,2	- 0,8
Resultaat na reserve-inzet	2,1	-	-	-	-	-

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

Tabel 7.2 Verwachte mutatie van de opbrengsten van de waterschapsbelastingen in de komende jaren

JAAR	WATERSYSTEEMHEFFING	ZUIVERINGSHEFFING
2016	1,25%	- 1,07%
2017	1,75%	0,00%
2018	1,75%	0,00%
2019	1,75%	0,00%

Door het scherp begroten van de lasten en de inzet van reserves is het waterschap in staat voor de komende jaren een beperkte ontwikkeling van de waterschapsbelastingen te realiseren. Zoals in tabel 7.2 is te lezen ligt de ontwikkeling in 2016 zelfs iets onder het inflatieniveau. Voor de tariefontwikkeling is daarbij ook de ontwikkeling van de eenheden van belang (zie paragraaf 8.7).

Post onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien van € 0,1 miljoen opgenomen. Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd een overschrijding van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien in de begroting, conform de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Zuiderzeeland.

¹ De netto lasten van de realisatie 2014 en begroting 2015 zijn gecorrigeerd door de introductie van het programma Algemeen

DEEL 2

DE PARAGRAFEN

8. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering;
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar;
- Uitgangspunten en normen;
- Incidentele baten en lasten ;
- Kostentoe rekening;
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;
- Waterschapsbelastingen;
- Weerstandsvermogen;
- Financiering;
- Verbonden partijen;
- EMU-saldo.

De bedrijfsvoeringsparagraaf is de eerste paragraaf in dit hoofdstuk. In het programma Algemeen is reeds een aantal aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering aan de orde gekomen. In de huidige bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom vooral ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel. De personeelslasten zijn opgenomen in de netto lasten van de verschillende programma's en worden om die reden niet genoemd in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

8.1 BEDRIJFSVOERING

Organisatie & Personeel

De afgelopen jaren heeft het bestuur van Waterschap Zuiderzeeland een aantal kaderstellende nota's vastgesteld. Hierin zijn uitgangspunten geformuleerd voor de wijze waarop de organisatie haar werk verricht en voor de ontwikkelingen en opgaven op gebied van HRM & Organisatie. Dit betreft Water Werkt, de samenwerkingstrategie en de Maatschappelijke positie. In de voorliggende planperiode geldt dat deze onverminderd van kracht zijn voor de ontwikkelingen en opgaven op gebied van HRM en Organisatie.

Organisatieontwikkeling

Het waterschap wil een wendbare organisatie zijn. Het wil kunnen inspelen op en mee kunnen veranderen met ontwikkelingen in zijn omgeving. Daarnaast zien we steeds meer een kentering in de manier waarop mensen kijken naar arbeid en arbeidsrelaties. Enerzijds zoeken medewerkers flexibiliteit en mogelijkheden tot ontwikkeling en anderzijds blijven ze ook behoefte houden aan zekerheid. De flexibilisering van de arbeidsmarkt is een nieuwe manier van kijken naar werk.

Daarnaast kijken we als organisatie ook naar de vraag hoe we ons werk zo efficiënt mogelijk kunnen organiseren. Daarbij zien we steeds meer de behoefte ontstaan van een flexibele schil rondom een kern van vaste medewerkers. Tevens zijn thema's als demografische ontwikkelingen, de schaarste van talenten en de nieuwe generatie werknemers voorbeelden van omgevingsinvloeden die in meer of mindere mate bepalend zijn voor de strategische doelstellingen van het waterschap. Daarbij moeten we ook onze toegevoegde waarde blijven bewijzen in de (politieke) omgeving.

De organisatie is ondertussen al een paar jaar aan de slag met de doelstellingen van Water Werkt waarvan de resultaten steeds zichtbaarder worden. Toch moeten we constant scherp blijven op de vraag of de doelstellingen nog passend zijn met de ontwikkelingen om ons heen. In 2016 wordt Water Werkt geëvalueerd en wordt bekeken hoe we invulling kunnen geven aan de resultaten daarvan.

Medewerker- en cultuurontwikkeling

De interne organisatieontwikkeling Water Werkt en het nieuwe cao-akkoord maken dat het steeds belangrijker wordt om een planmatige insteek te kiezen voor de investeringen in ons personeelsbestand: kortom, werken aan duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. De ZZL Academie (het interne opleidingsinstituut van het waterschap) levert hier een belangrijke bijdrage aan.

Leiderschapsontwikkeling

In relatie tot de geschetste ontwikkelingen wordt de sturing van de medewerkers daarbij steeds verder direct gelinkt aan de bestuurlijke opdracht en het sluiten van jaarlijkse resultaatovereenkomsten hoort daar bij. Door de ingezette flexibilisering van arbeid en projecten zoals Samen Beter Werken, zal gezocht moeten worden naar een managementsturing op output en verbinding. Het lopende Managementontwikkelingstraject (traject waarin systematisch wordt gewerkt aan de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en competenties van managers) en het traject doorontwikkeling gesprekscyclus (traject gericht op een meer uniforme en evenwichtige gesprekscyclus), faciliteren deze behoefte.

Samenwerken

Flexibilisering en wijziging van (arbeids)wetgeving maakt dat grenzen van het waterschap vervagen. Op dit moment participeert Zuiderzeeland in verscheidene samenwerkingsverbanden. Ook hierin ligt deels een antwoord op de eerder geschetste ontwikkelingen. In 2016 en verder blijft samenwerking met andere partners actueel, mede gezien de bestuurlijke en maatschappelijke druk die ligt op een efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering.

Continue verbeteren

Binnen Water Werkt heeft de opdracht 'continue verbeteren' een centrale plek gekregen om invulling te geven aan de strategische doelstellingen en ambities van het waterschap. In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het inzichtelijk maken van processen binnen het primaire proces. De komende jaren zal dit worden doorontwikkeld naar 'hoe kan ik continue verbeteren en innoveren?' Onder de noemer Kwaliteitsmanagement/Procesmanagement wordt hier de komende jaren projectmatig invulling aan gegeven.

Diverse ontwikkelingen op personeelsgebied

De geschetste ontwikkelingen en de verwachting dat de arbeidsmarkt de komende jaren aantrekt heeft ook effect op de positie en de beeldvorming van het waterschap als werkgever. Het waterschap zal zich blijven inspannen om zich te positioneren als aantrekkelijke werkgever op de arbeidsmarkt, waarbij wordt benadrukt dat wij belang hechten aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. Dit gaat reeds in nauwe samenwerking met onze partners binnen Waterkracht.

CAO ontwikkelingen en nieuwe wet- en regelgeving

In de planperiode zal nader invulling gegeven moeten worden aan het cao-akkoord dat in de zomer van 2015 tot stand is gekomen. Het akkoord geeft een impuls aan het lokale in-, door- en uitstroombesluit

door een duidelijke koers in te zetten op werkzekerheid en activerend personeelsbeleid. Dit beleid is erop gericht om onze medewerkers langer productief, gezond, gemotiveerd en betrokken te laten zijn, maar maakt hen ook zelf verantwoordelijk voor hun eigen loopbaan. Daarnaast zal de ambtenarenstatus mogelijk verdwijnen en zal een verdergaande individualisering van de arbeidsverhoudingen zijn intrede doen. De komende jaren zal dit verder zijn beslag krijgen.

De invoering van de Participatiewet en de Wet banenafpraak geeft het waterschap de verplichting om personen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. Het waterschap ziet dit ook niet zo zeer als een verplichting maar als invulling van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het waterschap gaat dan ook actief aan de slag met (creatieve) oplossingen om extra banen open te stellen voor mensen met een arbeidsbeperking. Voor Zuiderzeeland geldt dat het per jaar om ongeveer 1,5 extra baan gaat van 25 uur per week tot en met 2023.

E-HRM

Een onderwerp dat al enige tijd actueel is en ook de komende jaren actueel zal blijven, is de verdere digitalisering van een aantal HRM-activiteiten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om digitaliseren van salarisstroken, verlof, declaraties, etc. Deze digitalisering draagt bij aan een efficiënte bedrijfsvoering, optimalisatie van processen en het continu blijven verbeteren. Ook hierbij wordt nauw samengewerkt met onze Waterkrachtpartners.

Ziekteverzuim

In relatie tot het geschetste belang van werken aan duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers, is er veel aandacht voor ziekteverzuim. De ziekteverzuimnorm voor 2016 is vastgesteld op 4,5%. Het ziekteverzuim lag de afgelopen jaren op een hoger niveau, maar de verwachting is dat de initiatieven die worden ontplooid rondom duurzame inzetbaarheid en Water Werkt bijdragen aan de realisatie van deze norm. De kern hierbij is dat we steeds meer de omslag maken van bestrijding naar preventie.

Formatie

De huidige formatie van Waterschap Zuiderzeeland bedraagt 261,2 fte¹. Deze bestaat uit 259,4 fte vaste formatie en 1,8 fte tijdelijke formatie. Van deze tijdelijke formatie vervalt 1 fte per 1 januari 2017 (medewerker digitale informatievoorziening). De andere tijdelijke 0,8 fte betreft de medewerker MVO. Deze tijdelijke formatie vervalt per 1 januari 2020. Daarnaast zal in 2016 vanuit Waterkracht een gezamenlijk traineeprogramma van start gaan waarbij ieder waterschap twee trainees begeleidt. Tegelijkertijd zal er sprake zijn van roulatie van de trainees tussen de waterschappen. De personele lasten hiervan worden gedekt uit het exploitatiebudget. In tabel 8.1 is het verloop van de formatie per programma opgenomen.

Tabel 8.1 Vastgestelde formatie per programma (in fte's)

	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019
Algemeen	97,55	97,55	96,55	96,55	96,55
Waterveiligheid	12,55	12,55	12,55	12,55	12,55
Voldoende water	76,40	76,40	76,40	76,40	76,40
Schoon water	71,70	74,70	74,70	74,70	74,70
Totaal	258,20	261,20	260,20	260,20	260,20

Maatregelen Organisatie & Personeel:

1. Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZL Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren.
2. Verder uitwerken van de cao-afspraken omtrent mobiliteit, om een bijdrage te leveren aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

¹ De formatie is in 2015 met 3 fte toegenomen door Van Z naar Z.

8.2 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen in het hoofdstuk 1 van de begroting op te nemen en de programmaspecifieke ontwikkelingen mee te nemen in de programma's.

8.3 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

Inleiding

In de paragraaf betreffende de uitgangspunten en normen wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten de normen die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen.

Tabel 8.2 Algemene grondslagen

OMSCHRIJVING	GRONDSLAG
Lonen (incl. sociale lasten)	2,00%
Prijzen	1,25%
Rekenrente	3,00%

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 2,00%. Dit percentage is gebaseerd op de prognose van het Centraal Economisch Planbureau (CPB) en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, zoals weergegeven in de cijfers van het centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is voor het jaar 2016 rekening gehouden met een stijging van 1,25%. Dit percentage is o.a. gebaseerd op de cijfers afkomstig van het CPB en CBS. Voor de jaren na 2016 is rekening gehouden met een ontwikkeling van 1,5%.

Investerings

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom – rekening houdend met al deze factoren – een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Rekenrente

De rekenrente wordt in 2016 gesteld op 3,0%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen en de verwachte rente over het rekeningcourant saldo.

8.4 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. De Meerjarenbegroting 2016-2019 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld.

8.5 KOSTENTOEREKENING

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

Tabel 8.3 Toerekening programmalasten naar wettelijke taak

PROGRAMMA	WATERSYSTEEMTAAK	ZUIVERINGSTAAK
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende water	100%	-
Schoon water		
• Goede kansen voor flora en fauna	100%	-
• Goede oppervlaktewaterkwaliteit	100%	-
• Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	-	100%
Algemeen		
• Functionele overheid ¹	60%	40%
• Omgeving en organisatie	60%	40%
• Bedrijfsvoering	Op basis van de directe lasten per taak ²	Op basis van de directe lasten per taak ³

¹ De netto lasten van 'Functionele overheid' komen voor 60% ten laste van de Watersysteemtaak en 40% ten lasten van de Zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend.

² In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%

³ In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%

8.6 ONTTREKKINGEN AAN VOORZIENINGEN EN BESTEMMINGSRRESERVES

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Onttrekkingen aan voorzieningen

Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- Pensioenen voormalige bestuurders
- Wachtgelden voormalige bestuurders
- Personele reorganisatie

Overige voorzieningen:

- Baggeren
- Watersysteemheffing gebouwd

De voorzieningen zijn door de Algemene Vergadering ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door de Algemene Vergadering nader toestemming moet worden verleend.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Door de Algemene Vergadering zijn de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld.

- Baggeren Almere
- Stedelijk water
- Duurzame oevers
- Buitendijks
- Windpark NOP
- Huisvesting, ICT en mobiele communicatie
- Duurzame energie

Conform het vastgestelde beleid zullen er, voordat er gelden kunnen worden onttrokken uit bestemmingsreserves, voorstellen daartoe worden gedaan aan de Algemene Vergadering. Deze voorstellen kunnen bestaan uit jaarplannen of programma's die uit de reserve worden gedekt of voorstellen voor individuele projecten. Pas na vaststelling van deze voorstellen kunnen gelden uit de bestemmingsreserves worden onttrokken.

8.7 WATERSCHAPSBELASTINGEN

Inleiding

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen; de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor

de financiering van het watersysteembeheer. De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor 2016 voor de verschillende belangencategorieën is in de Meerjarenbegroting 2016-2019 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening 2014 toegepast.

Jaarlijks wordt, parallel aan de opstelling van de voorjaarsnota, bekeken of de kostentoedeling aanpassing behoeft. De Algemene Vergadering vindt dat een tussentijdse herziening van de Kostentoedelingsverordening gemaakt moet worden vanuit een consistent tarievenbeleid, dat bestuurlijk bestendig en uitlegbaar aan de burger is. Dit betekent praktisch dat, alleen wanneer grote verschuivingen in de waardeverhoudingen aan de orde zijn, een herziening van de verordening rechtvaardig is. In het voorjaar van 2015 heeft de AV geconstateerd dat dit voor 2016 niet aan de orde is.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

Tabel 8.4 Vastgestelde percentuele toedeling van de kosten aan de belangencategorieën

BELANGENCATEGORIE	PERCENTAGE
Ingezetenen	25,0%
Gebouwd	51,4%
Ongebouwd	21,4%
Natuur	2,2%

De Kostentoedelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingnorm van 100% en voert daarmee een maximaal kwijtscheldingsbeleid.

Kwijtschelding kan aan natuurlijke personen worden verleend voor de ingezetenenomslag, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing.

In de jaren 2016 tot en met 2019 zullen naar verwachting 8.200 eenheden watersysteemheffing ingezetenen en gemiddeld 18.000 eenheden zuiveringsheffing woningen worden kwijtgescholden. De doelstelling is om de verzoeken binnen zes weken af te handelen.

Tabel 8.5 Kwijtschelding heffingen (bedragen in miljoenen euro's)

SOORT	WERKELIJK 2014	BEGROOT 2015	BEGROOT 2016
Watersysteemheffing ingezetenen	0,6	0,6	0,6
Zuiveringsheffing	1,0	1,1	1,0
Totaal	1,6	1,7	1,6

De begrote kwijtschelding in het begrotingsjaar 2016 heeft betrekking op 8.200 van de naar verwachting in totaal 157.200 in het beheergebied woonachtige huishoudens. Dit is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

Belastingeenheden

Voor Flevoland is voor de komende jaren een volumevergroting gepland, behalve voor het aantal hectaren ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden.

De watersysteemtaak op basis van het aantal wooneenheden, de WOZ waarde en hectares en eenheden directe lozingen.

Tabel 8.6 Ontwikkeling eenheden watersysteemtaak

JAAR	WOON- EENHEDEN	WOZ WAARDE (* € 1 MILJARD)	HA ONGEBOUWD	HA NATUUR	DIRECTE LOZINGEN
Jaar 2014	154.350	36.600	107.000	119.200	15.000
Jaar 2015	156.700	37.962	107.150	116.900	15.000
Jaar 2016	157.200	38,423	107.660	118.200	13.000
Jaar 2017	158.000	39.182	107.620	118.200	13.000
Jaar 2018	158.800	39.955	107.580	118.200	13.000
Jaar 2019	159.600	40.743	107.540	118.200	13.000

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2015.
- Een toename van het aantal wooneenheden met 800 per jaar.
- Een toename van de WOZ-waarde met 1,5% per jaar.
- Een aanwas van 1.000 woningen per jaar.
- Een normale afname van het aantal hectaren ongebouwd met 40 hectaren per jaar.
- Het aandeel van de wegen in ongebouwd is 7.000 hectares.
- Geen wijziging in het aantal hectares natuur in 2016 en verder.
- Geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2016 en verder.
- De verwachte eenheden toegekend beroep op kwijtschelding zijn vermeld bij het onderdeel kwijtschelding.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringseffing woningen en bedrijven.

Tabel 8.7 Ontwikkeling eenheden zuiveringstaak

JAAR	WONINGEN	BEDRIJVEN
Jaar 2014	370.600	119.000
Jaar 2015	378.600	113.700
Jaar 2016	380.300	113.100
Jaar 2017	382.200	113.700
Jaar 2018	384.100	114.300
Jaar 2019	386.000	114.900

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2015.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen van 1.900 per jaar.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden bedrijven van 600 per jaar.
- De verwachte eenheden toegekend beroep op kwijtschelding zijn vermeld bij het onderdeel kwijtschelding.

De daling in het aantal eenheden wordt voornamelijk veroorzaakt door de meetbedrijven, waar, onder andere als gevolg van voorzuiveren, minder vervuilingseenheden worden opgelegd.

Reservebeleid

In 2013 heeft de Algemene Vergadering het reservebeleid vastgesteld. Dit heeft geleid tot een aantal beleidskeuzes, op basis waarvan jaarlijks wordt bepaald wat de gewenste onttrekking aan de bestemmingsreserve tarief egalisatie is. In de afgelopen jaren heeft het waterschap een aantal maal achter elkaar een groot positief jaarresultaat gerealiseerd. Hierdoor is de reservepositie gegroeid. Het waterschap wil in de komende jaren een deel van deze opgebouwde reserves aan de belastingbetalers teruggeven. De inzet hierbij is een gematigde lastenontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs en bedrijven.

In de Meerjarenbegroting 2016-2019 wordt voorgesteld om in de komende vier jaren een bedrag van € 2,27 miljoen toe te voegen aan de reserve en daarmee te zorgen dat de procentuele tariefstijgingen zich om en nabij het inflatiepercentage bewegen. De tarief egalisatie reserve zal in de jaren na 2019 worden ingezet voor gelijkmatige lastenontwikkeling.

Tabel 8.8 Geplande mutatie tarief egalisatie reserve

JAAR	WATERSYSTEEMTAAK	ZUIVERINGSTAAK	TOTALE RESERVE INZET
Jaar 2016	- € 0,45 miljoen	€ 0,83 miljoen	€ 0,38 miljoen
Jaar 2017	€ 0,59 miljoen	€ 0,34 miljoen	€ 0,93 miljoen
Jaar 2018	€ 0,72 miljoen	- € 0,54 miljoen	€ 0,18 miljoen
Jaar 2019	€ 1,38 miljoen	- € 0,60 miljoen	€ 0,78 miljoen
Totaal	€ 2,24 miljoen	€ 0,03 miljoen	€ 2,27 miljoen

Tarieven

De tarieven voor de categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

Tabel 8.9 Tarieven 2015 en 2016 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezet	68,65	68,88	0,3%
Watersysteemheffing gebouwd ¹	0,0549%	0,0549%	0,0%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	78,40	79,03	+ 0,8%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	117,60	118,54	+ 0,8%
Watersysteemheffing natuur	7,63	7,64	+ 0,1%
Zuiveringsheffing	58,00	57,38	- 1,1%
Verontreinigingsheffing	58,00	57,38	- 1,1%

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf en een gemiddeld industrieel bedrijf. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers weergegeven. De lastenprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

¹ Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZ waarde.

Tabel 8.10 Lastendruk huishoudens in 2015 en 2016 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezetenen	68,65	68,88	0%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	174,00	172,14	- 1%
Totaal niet huiseigenaren	242,65	241,02	- 1%
Bij eigen woning met een waarde van € 200.000 resp. € 203.000	109,80	111,45	1%
Totaal huiseigenaren	352,45	352,47	0%

Tabel 8.11 Lastendruk agrarische bedrijven in 2015 en 2016 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezetenen	68,65	68,88	0%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	232,00	229,52	- 1%
Bij eigen woning en opstallen met waarde van € 600.000 resp. € 609.000	329,40	334,34	1%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	5.488,00	5.532,10	1%
Totaal	6.118,05	6.164,84	1%

Tabel 8.12 Lastendruk industriële bedrijven in 2015 en 2016 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016	MUTATIE
100 zuiverings / vervuilingseenheden	5.800,00	5.738,00	- 1%
Gebouw met waarde van € 2.000.000 resp. € 2.030.000	1.098,00	1.114,47	1%
Totaal	6.898,00	6.852,47	- 1%

8.8 WEERSTANDSVERMOGEN

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin Waterschap Zuiderzeeland in staat is financiële tegenvallers uit risico's die het loopt zelf op te vangen. Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen.

Onder weerstandscapaciteit worden de middelen en mogelijkheden verstaan, waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet geraamde financiële tegenvallers op te vangen. Het gaat dan om de opvang van incidentele tegenvallers, want structurele tegenvallers dienen (binnen twee jaar) te worden gedekt in de exploitatie van het waterschap.

De risico's zijn alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie van het waterschap. Dit zijn dus risico's die niet makkelijk met beheersmaatregelen in de bedrijfsvoering zijn te beheersen, alsmede risico's die niet zijn verzekerd. In de Berap 2015 zijn de belangrijkste risico's voor het waterschap toegelicht.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de in het jaar 2012 gehouden risico-inventarisatie, welke op 25 september 2012 ter kennisname aan de Algemene

Vergadering is gepresenteerd, bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 9,9 miljoen bedraagt met een zekerheid van 99%.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit kan worden onderverdeeld in een structurele weerstandscapaciteit en een incidentele weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt in onderstaande tabel berekend.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 8.13 Weerstandscapaciteit en -vermogen 2016 (bedragen in miljoenen euro's)

OMSCHRIJVING	WEERSTAND CAPACITEIT
Benodigde weerstandscapaciteit (a)	9,9
<i>Weerstandscapaciteit structureel</i>	
Post onvoorzien	0,1
<i>Weerstandscapaciteit incidenteel</i>	
Risicoreserve	9,9
Algemene reserve	5,8
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	15,8
Weerstandsvermogen (b /a)	1,6

8.9 FINANCIERING

Inleiding

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het huidige rentepercentage van een langlopende geldlening van 15 jaar met een vast rentepercentage en zonder jaarlijkse aflossingen bedraagt op 1 oktober 2015 1,9% bij de Nederlandse Waterschapsbank. De gemiddelde verwachting van een aantal grote banken is dat de rente het komend jaar licht zal stijgen. In de begroting is rekening gehouden met een rentepercentage van 2% voor nieuwe leningen die afgesloten worden in 2016. Voor de jaren daarna is rekening gehouden met een percentage van 3%. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 0,1% in 2016 en 0,5% voor de jaren daarna.

Schatkistbankieren

Door wijziging van de Wet financiering decentrale overheden (Fido) zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente in de schatkist aan te houden. Deze regeling is per 31 december 2013 in werking getreden. Het doel van de deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren is om de EMU-schuld van de collectieve sector te verlagen. De decentrale overheden krijgen geen beschikking over een leenfaciliteit bij de schatkist. Omdat Waterschap Zuiderzeeland niet de beschikking heeft over overtollige liquide middelen, is de verwachting is dat het waterschap hiervan geen gebruik gaat maken.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van het renterisico op de netto vlottende schuld (schulden met een looptijd van minder dan één jaar) heeft de wetgever de kasgeldlimiet vastgesteld. Zo wordt voorkomen, dat fluctuaties van de korte rente direct een relatief grote impact hebben op de rentelasten tijdens het boekjaar. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van ruim € 72,5 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 16,7 miljoen.

Renterisiconorm

In de Wet Fido zijn normen gesteld voor het renterisico op de vaste schuld. De bedoeling hiervan is om tot een zodanige opbouw van de geldleningenportefeuille te komen, dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningenportefeuille, waarbij niet in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd behoeft te worden, wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over de jaren.

De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal. Binnen de Wet Fido is een bindend kader vastgesteld om bij een overschrijding van de renterisiconorm maatregelen te treffen.

Tabel 8.14 Renterisiconorm (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019
(1) Renteherzieningen	-	-	-	-
(2) Aflossingen	6,9	6,6	6,6	5,6
(3) Renterisico (1 + 2)	6,9	6,6	6,6	5,6
(4a) Bruto begrotingstotaal	72,5			
(4b) Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%			
(4) Renterisiconorm (4a + 4b)	21,8			
(4) Renterisiconorm	21,8			
(3) Renterisico	- 6,9			
(5a) Ruimte onder renterisiconorm (4 – 3)	14,9			

8.10 VERBONDEN PARTIJEN

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de ontwikkelingen omtrent de door Waterschap Zuiderzeeland aangegane bestuurlijke participaties. Verbonden partijen zijn een manier om beleidsvoornemens uit de programma's uit te voeren. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Een bestuurlijk belang heeft een waterschap wanneer het een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als het stemrecht heeft. Een financieel belang heeft een waterschap indien de middelen die het waterschap ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Beleid ten aanzien van de verbonden partijen

De participaties van Waterschap Zuiderzeeland zijn zowel van publiekrechtelijke als van privaatrechtelijke aard. In verschillende beleidssectoren van het waterschap, met verschillende motieven, komend vanuit verschillende uitgangsposities, werd de afweging voor het aangaan van een bestuurlijke participatie gemaakt en werd gekozen voor een specifieke juridische constructie.

Per participatie wordt hieronder aangegeven:

- welk beleid de verbonden partij uitvoert;
- wat de uitvoering van het beleid door de verbonden partij oplevert;
- wat eventuele belangrijke ontwikkelingen zijn bij de verbonden partij in 2016.

Nederlandse Waterschapsbank N.V.

De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) is een bank die tot doel heeft om de Nederlandse publieke sector (vnl. waterschappen, gemeenten en woningcorporaties) te voorzien van financiering tegen zo laag mogelijke kosten. Het grootste gedeelte van de huidige leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland is ook afgesloten bij de NWB. Waterschap Zuiderzeeland is voor 0,11% aandeelhouder van de NWB.

Tot 2011 ontving het waterschap jaarlijks een dividend van de NWB van circa € 40.000 tot € 50.000. Na het uitbreken van de kredietcrisis hebben banken en toezichthouders nieuwe afspraken gemaakt met betrekking tot de kapitaaleisen van banken (Basel III akkoord). Als gevolg daarvan is in 2011 besloten om geen dividend meer uit te keren tot het moment dat de NWB voldoet aan de eisen uit het Basel III akkoord.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. In deze gemeenschappelijke regeling nemen zes waterschappen en vier gemeenten deel. Met ingang van 2016 zullen de gemeenten Dalfsen en Bunschoten toetreden. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. Heemraad C.A.A.A. Maenhout is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

GR Aqualysis

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor zes waterschappen. In deze gemeenschappelijke regeling (GR) nemen zes waterschappen deel (Zuiderzeeland, Groot Salland, Vechtstromen, Reest en Wieden, Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel). De zes waterschappen zijn voor een gelijk deel eigenaar (waterschap Groot Salland en Reest en Wieden zullen op 1 januari 2016 samengevoegd worden tot Waterschap Drents Overijsselse Delta).

Het Waterschapshuis

In de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) werken de waterschappen samen op het gebied van ICT. In 2015 is de gemeenschappelijke regeling in aangepaste vorm verder gegaan. In de nieuwe vorm worden de deelnemers beter in staat gesteld om te kiezen in welke programma's ze wel of niet willen deelnemen en hier dan ook wel of niet voor te betalen. Het stemrecht in het Algemeen Bestuur is evenredig verdeeld over de deelnemende waterschappen.

Regeling Nieuwland Erfgoedcentrum

Een gedeelte van het archief is ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Erfgoedcentrum beheert archieven van verschillende overheden, hierdoor wordt zowel een kosten- als ruimtebesparing gerealiseerd. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Heemraad C.A.A.A. Maenhout is namens het waterschap en de deelnemende gemeenten bestuurslid in het bestuur van Nieuw Land Erfgoedcentrum tot de oprichting van een nieuwe gemeenschappelijke regeling. Een voorziene ontwikkeling is namelijk dat in 2016 de archieftaak wordt afgesplitst van de museale taak van Nieuwland Erfgoedcentrum. De archieftaak wordt in een nieuw te vormen gemeenschappelijke regeling ondergebracht. De Algemene Vergadering ontvangt een voorstel voor de oprichting van deze gemeenschappelijke regeling.

Stichting GBKN Flevoland

Stichting GBKN Flevoland heeft als doel het in stand houden, bijhouden en exploiteren van de Grootschalige Basiskaart Nederland voor Flevoland. De GBKN is voor Waterschap Zuiderzeeland

van groot belang bij de uitoefening van zijn taken. Een meerjarige ontwikkeling binnen de Stichting GBKN Flevoland is meewerken om de opvolger van de GBKN, de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie), toe te voegen aan het stelsel van basisregistraties. Hiermee wordt deze BGT de standaard en basis voor topografische bestanden in Nederland. Voor deze nieuwe basisregistratie is al een nieuwe samenwerkingsvorm opgericht, het samenwerkingsverband BGT (SVB-BGT). Zolang er geen BGT van een gebied bestaat blijft de GBKN daar bijgehouden worden. De verwachting is dat de Stichting GBKN Flevoland eind 2015 wordt beëindigd en overgaat naar het nieuwe samenwerkingsverband.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaal-wetenschappelijk gebied. Het STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Heemraad A.J.M. Schelwald - van der Kley is bestuurslid in het bestuur van de stichting.

8.11 EMU-SALDO

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben de euro als officiële munt. Zij hebben in het stabiliteits- en groeipact afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Een van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-saldo. Afgesproken is dat het tekort op het EMU-saldo niet boven de 3,0% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag uitkomen.

Het EMU-saldo betreft de totale overheid, dus ook waterschappen vallen onder deze afspraken. Om het EMU-saldo te kunnen beheersen maken het kabinet en de decentrale overheden afspraken. In totaal hebben de decentrale overheden een tekortruimte van 0,5% van het BBP, de resterende 2,5% is voor het Rijk.

Binnen de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de genoemde 0,5% tekortruimte. Voor de waterschappen komt deze afspraak er voor het jaar 2016 op neer dat het totale bijdrage aan tekort op het EMU-saldo niet meer dan 0,06% van het BBP mag bedragen. Deze 0,06% van het BBP vertegenwoordigt een waarde van € 422 miljoen. Het aandeel hierin (referentiewaarde) voor het jaar 2016 voor Waterschap Zuiderzeeland bedraagt € 11,6 miljoen. Voor het jaar 2017 zijn nog geen afspraken gemaakt.

Berekening

Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven.

Tabel 8.15 Emu saldo (bedragen in miljoenen euro's)

		BEGROTING 2016	BEGROTING 2017
1	EMU-exploitatiesaldo	0,4	0,9
2	Invloed investeringen		
	– netto investeringsuitgaven	- 15,1	- 9,2
	+ afschrijvingen	+ 8,5	+ 9,2
3	Invloed voorzieningen		
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 1,2	+ 1,2
	– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 1,2	- 1,2
4	Invloed reserves		
	– betalingen rechtstreeks uit reserves	- 1,2	- 0,2
	EMU-saldo	- 7,4	+ 0,7
	<i>Referentiewaarde</i>	- 11,6	<i>nog niet bepaald</i>

De referentiewaarde is het maximale toegestane EMU-saldo van ieder individueel waterschap, omgerekend naar de grootte van het waterschap. De individuele EMU-referentiewaarden zijn vooral bedoeld als richtsnoer voor het toegestane tekort op het niveau van individuele overheden. Een individueel waterschap moet wel kijken naar zijn referentiewaarde, maar kan deze niet als absolute sturingsvariabele hanteren en dus ook niet 'op de euro nauwkeurig' gaan zorgen dat de eigen EMU-saldi in de verschillende jaren in overeenstemming worden gebracht met de referentiewaarden'.

An aerial photograph of a coastal town and harbor. The foreground shows a large marina with numerous boats docked at piers. A prominent building with a red-tiled roof is situated near the water's edge. The middle ground is filled with residential buildings, mostly with red-tiled roofs, and some commercial structures. The background shows a vast expanse of green fields and a distant horizon under a clear sky. The text is overlaid on the upper portion of the image.

DEEL 3

BEGROTING NAAR KOSTENSOORT, BBP BELEIDSVELDEN EN KOSTENDRAGERS

9. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENSOORT

Tabel 9.1 Exploitatiebegroting naar kostensoort (alle bedragen in duizenden euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2014	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016
	<i>Lasten</i>			
4.1	Rente en afschrijvingen	13.754	13.822	12.219
4.2	Personeelslasten	21.784	21.709	22.115
4.3	Goederen en diensten van derden	37.112	39.043	37.572
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	2.126	730	630
	Totaal lasten	74.776	75.304	72.536
	<i>Baten</i>			
8.1	Financiële baten	1.200	1.200	1.200
8.2	Personeelsbaten	155	-	-
8.3	Goederen en diensten aan derden	1.142	739	1.618
8.4	Bijdragen van derden	2.771	861	602
8.5	Waterschapsbelastingen	69.856	68.848	69.073
8.6	Interne verrekeningen	432	416	423
	Totaal baten	75.556	72.064	72.916
	Exploitatieresultaat	780	- 3.240	380
9.1	Inzet (bestemmings)reserves	1.320	3.240	- 380
	Te verdelen resultaat	2.100	-	-

10. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR BBP BELEIDSVELD

Tabel 10.1 Exploitatiebegroting naar BBP beleidsveld (alle bedragen in miljoenen euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2014	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016
BV1	Planvorming	3,9	3,9	3,7
BV2	Aanleg en onderhoud waterkeringen	6,3	8,0	8,2
BV3	Inrichting en onderhoud watersystemen	26,0	26,7	24,7
BV4	Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	21,6	23,1	22,0
BV5	Vergunningverlening en handhaving keur	0,5	0,3	0,3
BV6	Beheersing van lozingen	2,1	2,7	2,6
BV7	Grondwaterbeheer	0,2	0,2	0,2
BV8	Heffing en invordering	3,5	3,2	3,2
BV9	Bestuur en communicatie	3,6	3,9	3,7
	Netto lasten	67,7	72,1	68,7
BO	Belastingopbrengsten	69,8	68,9	69,1
	Te verdelen resultaat	2,1	- 3,2	0,4

11. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENDRAGER

Tabel 11.1 Exploitatiebegroting naar kostendrager (alle bedragen in miljoenen euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2014	BEGROTING 2015	BEGROTING 2016
	<i>Netto lasten</i>			
TK1	Watersysteembeheer	42,5	44,3	42,1
TK2	Zuiveringsbeheer	26,4	27,7	26,5
OVZ	Onvoorzien	0,1	0,1	0,1
	Totaal lasten	69,0	72,1	68,7
	<i>Belastingen</i>			
TK1	Watersysteembeheer	42,0	41,5	41,8
TK2	Zuiveringsbeheer	27,8	27,4	27,3
	Totaal baten	69,8	68,9	69,1
	Exploitatieresultaat	0,8	- 3,2	0,4
	Inzet (bestemmings)reserves	1,3	3,2	- 0,4
	Te verdelen resultaat	2,1	-	-

COLOFON

Waterschap Zuiderzeeland

Lindelaan 20

Postbus 229

8200 AE Lelystad

telefoon: (0320) 274 911

e-mail: waterschap@zuiderzeeland.nl

website: www.zuiderzeeland.nl

Fotografie

Aatjan Renders

Bert Boekhoven (Luchtfoto's)

Vormgeving

Simons en Boom

Lelystad, januari 2016

Postbus 229 - 8200 AE Lelystad
Lindelaan 20 - 8224 KT Lelystad

T (0320) 274 911
F (0320) 247 919

waterschap@zuidzeeland.nl
www.zuidzeeland.nl